

[Tredje næstformand]

Lovforslaget vil nu blive sendt til statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Tredje behandling af lovforslag nr. L 69:

Forslag til lov om ændring af lov om styrelsen af statsbanerne.

Af Tommy Dinesen (SF) m.fl.

(Fremsat 24/10 91. Første behandling 7/11 91. Betænkning 27/2 92. Anden behandling 12/3 92).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Lovforslaget vedtoges med 78 stemmer (S, SF, CD, RV og KRF) mod 49 (KF, V og FP).

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Lovforslaget vil nu blive sendt til statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Tredje behandling af lovforslag nr. L 102:

Forslag til lov om ændring af lov om markedsføring. (Ophævelse af markedsføringsforbud).

Af Michael Kock (FP) m.fl.

(Fremsat 7/11 91. Første behandling 22/11 91. Betænkning 12/3 92. Anden behandling 19/3 92).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Lovforslaget vedtoges enstemmigt med 129 stemmer.

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Lovforslaget vil nu blive sendt til statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Anden behandling af lovforslag nr. L 209:

Forslag til lov om ændring af lov om social pension og lov om social bistand. (Konsekvensændringer som følge af ændret beskatning af aktieudbytte).

Af socialministeren (Else Winther Andersen).

(Fremsat 23/1 92. Første behandling 6/2 92. Betænkning 12/3 92).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

§§ 1-3

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Op- hold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

6) Forespørgsel nr. F 22:

Forespørgsel til undervisnings- og forskningsministeren:

»Hvilke initiativer agter ministeren at tage for at sikre kvaliteten af de højere uddannelser?«

Af Rahbæk Møller (SF) m.fl.

(Forespørgslen anmeldt 20/2 92. Fremme af forespørgslen vedtaget 26/2 92).

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde).

Hvis nogle skal forlade salen, bedes de gøre det i stilhed, så vi kan høre, hvad der foregår heroppe.

*Begrundelse***Rahbæk Møller (SF):**

Fra alle sider lyder der nu advarsler om, at de videregående uddannelsers kvalitet er truet. Og det kræver ikke megen kontakt til området at vide, at advarslerne er berettigede. Specielt frygter mange af læreanstalterne, at de bliver nødt til at optage mange flere studerende med uændrede eller direkte faldende bevillinger.

Fra SF's side ønsker vi at skaffe uddannelsespladser til alle kvalificerede unge. Men det hjælper naturligvis ikke noget, hvis det kun er discountuddannelser, vi kan tilbyde. Derfor har vi ønsket denne debat om, hvordan vi sikrer kvaliteten af de videregående uddannelser.

*Besvarelse***Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):**

Siden regeringsskiftet i 1982 har skiftende regeringer søgt at trimme den offentlige sektor, så samfundshusholdningen kunne bære den og ressourceforbruget blev gjort til genstand for mere omtanke.

Vi har gennem alle finansårene søgt at dæmpe de offentlige udgifter, og undervisningssektoren har naturligvis også skullet bidrage til denne slankekur. Normalt går man på slankekur for at blive sundere. Naturligvis kan man også komme til at slanke sig for meget, men sandheden er, at slankekuren på visse punkter har gjort undervisningssektoren godt.

Det er min overbevisning, at vi gennem opbremsning i væksten af de offentlige udgifter har startet en omstillings- og prioriteringsproces, som under alle omstændigheder er nødvendig. Vi får i dag mere ud af hver enkelt uddannelseskroner, dvs. en relativt højere kvalitet i f.eks. de videregående uddannelser, end vi gjorde i begyndelsen af 1980'erne.

De videregående uddannelser har båret deres del af byrden gennem de senere år. Der er opnået produktivtetsbesparelser af betydeligt omfang, og samtidig er gennemførelsesprocenterne ved en lang række uddannelser gået

stærkt i vejret, også på grund af den SU-reform, der er gennemført.

Uden denne indsats ville det ikke have været muligt at øge antallet af optagelsespladser fra ca. 20.000 i 1982 til næsten 40.000 i 1991. Jeg ved godt, at der også er kommet nye uddannelser med i den koordinerede tilmelding, men der er under alle omstændigheder tale om en overordentlig kraftig stigning i antallet af pladser.

Vi har i dag en langt højere grad af forståelse for, at offentlige ydelser koster penge. Det er blevet vigtigere at være nøjeregnende med, hvordan vi bruger skattekroneerne, og konkurrencen mellem de forskellige offentlige ydelser er blevet tydeligere og mere mærkbar.

Denne politik har regeringen kørt konsekvent igennem siden 1982 ud fra den overbevisning, at der ikke nødvendigvis består en sammenhæng mellem en forøgelse af bevillingerne og et dertil hørende kvalitetsløft. En lang række kvalitative forbedringer kan gennemføres uden ekstra penge. Lad mig give et helt friskt eksempel:

Jeg modtog her i januar 1992 en evaluering af faget fysik ved de højere uddannelsesinstitutioner. Den var foretaget af et internationalt sammensat forskerpanel. Et af undersøgelsens resultater er, at der ved fysik ved Københavns Universitet, som jo bl.a. tæller Niels Bohr Institutet, er ansat 100 videnskabelige medarbejdere. Disse 100 medarbejdere uddanner i gennemsnit 23 kandidater og 9 Ph.D.'ere om året; det vil sige, at der er 3 videnskabelige medarbejdere pr. færdiguddannet. Det er ikke særlig imponerende, hvis jeg må sige det på den måde. Det siges samtidig i rapportens forord, at f.eks. Niels Bohr Institutet på trods af særbudgetteringen har svært ved at fastholde sin internationale position.

Min påstand er, at vi hverken får øget kandidat- og Ph.D.-produktion eller øget kvalitet ved blot at hælde flere penge i fysik ved Københavns Universitet. Kun ved at ændre medarbejdernes holdning til anvendelsen af de ressourcer, der bliver tildelt, findes en farbar vej, og jeg tænker naturligvis ikke mindst på ledelsen. Eksemplet viser, at vore kvalitetssanser må skærpes. En debat om kvaliteten i de videregående uddannelser må gå langt videre end blot til at diskutere, hvor mange penge vi skal bruge. Også af denne grund hilser jeg forespørgselsdebatten velkommen.

[Undervisnings- og forskningsministeren]

Vi skal ikke blot gøre det til vort mål at sikre kvaliteten; vi skal arbejde på at hæve kvaliteten, så de danske uddannelser fuldt ud lever op til de bedste internationale standarder. Vi skal i stigende grad opfatte det danske forskningsmiljø som en del af et internationalt miljø, hvor vi skal have den ambition at måle os med de bedste i udlandet.

Det undrer mig, at netop denne debat, som jeg som minister gerne selv vil sætte højt på dagsordenen, bliver rejst af et af de oppositionspartier, som i december måned opfordrede regeringen til at åbne dørene til vore videregående uddannelser og lukke, hvad man kaldte alle kvalificerede ansøgere ind på en uddannelse, der passer til deres interesseområde.

Hvis man følger dette forslag fra SF, kan man ikke samtidig sige, at man sætter kvaliteten i højsædet. Man kan ikke forene tanken om ukritisk at lukke mange tusinde ekstra studerende ind hvert år på de videregående uddannelser med ønsket om at styrke kvaliteten. Her må SF indse, at man ikke både kan blæse og have mel i munden.

Man kan få at vide fra alle institutionerne, at hvis man oversvømmer dem med ret mange flere studerende, vil det virkelig gå ud over kvaliteten. Man vil også kunne få bekræftet, at der allerede i dag er gjort skade på kvaliteten på grund af, at vi har presset så mange studerende ind.

SF vil måske så sige, at vi bare kan bevilge langt flere midler. Men selv om vi gjorde det, ville der opstå kvalitetsproblemer. Bemærk, hvor hårdt det gik ud over kvaliteten, da væksten i de videregående uddannelser var alt for stærk i 1960'erne og i begyndelsen af 1970'erne! Bemærk det forskerpukkelproblem, vi fik!

Så selv om man havde penge nok, ville man alligevel få kvalitetsproblemer, hvis man lukkede alle ind efter SF's recept. Når SF siger, at det er alle kvalificerede, der skal lukkes ind, håber jeg naturligvis, at man så ikke tænker på dem, der i dag er berettigede til at sætte kryds i ansøgningskemaerne, men at man regner med indførelse af et helt nyt og højere ambitionsniveau, når det gælder krav til studerende, der optages.

Hvis det er tilfældet, kan der måske blive lidt mening i det. Ellers er der ingen mening i det.

Hvis kravet om flere uddannelsespladser skal forenes med ønsket om en styrkelse af kvaliteten, må Folketinget med andre ord være med til at tilvejebringe en række nødvendige forudsætninger, og dem vil jeg gerne nævne nu:

Vi må have flerårige aftaler om optagelseskapacitet og økonomiske rammer, så institutionerne får rimelige planlægningsvilkår og får mulighed for at planlægge den eventuelt stigende tilgang.

Adgangskravene til uddannelserne på universiteter og højere læreanstalter må skærpes. Jeg siger ikke, at adgangsbegrænsningen må skærpes, jeg siger, at adgangskravene må skærpes, så kvalitet sikres gennem rekruttering af studerende, som virkelig har de bedste opnåelige kvalifikationer. Deri ligger, at man ikke nødvendigvis skal optage hvem som helst, der har en hvilken som helst adgangsgivende eksamen. Hvis man gør dette sidste, tvinger man institutionerne til at bruge af deres kort afmålte tid og deres sparsomme midler til at bringe studerende op på et rimeligt startniveau; og det er jo i virkeligheden ikke rimeligt, at videregående uddannelsessteder skal bruge penge til det.

Noget ganske tilsvarende må gælde ved overgangen fra bachelor- til kandidatuddannelsen. Der bør være særskilt optagelse. Der bør stilles kvalitetskrav i den hensigt at øge niveauet i kandidatuddannelserne og dermed også i forskeruddannelsen.

Hvis man ikke vil være med til det, sælger man ud af kvalitetshensyn til fordel for andre hensyn, og det må man sige rent ud. Man kan ikke sige, at det er kvalitet, man vil have, samtidig med at man ikke vil stille kvalitetskrav. At stille kvalitetskrav svarer helt til at stille krav i almindelighed; det er at vise omsorg og respekt, det er at vise hensyn til kvaliteten i dansk forskning og uddannelse.

Institutionerne bør på forhånd opstille særlige kvalitative niveaukrav, og kun de studerende, som institutionerne finder egnede, skal kunne fortsætte på overliggende uddannelsesforløb. Det er altså et spørgsmål om, at institutionerne skal tage sig sammen og stille kvalitetskrav, hvilket det i dag kniber gevaldigt med.

Man kan også sige det på en anden måde: Når man iagttager dem, som bliver afvist ved

[Undervisnings- og forskningsministeren]

de årlige optagelsesrunder – og i parentes bemærket er det ikke 22.000; det er nærmere det halve, hvis vi ser på det reelle antal afviste – er det også værd at vurdere, om nogle af de afviste ganske enkelt burde skaffe sig nogle bedre kvalifikationer, før de overhovedet søger. Det er ikke kun et spørgsmål om at lukke flere ind, det er også et spørgsmål om at sige til nogle flere: Jeres kvalifikationer er ikke gode nok; hvis I forbedrer jeres kvalifikationer, kan I måske få lov til at komme ind.

Endvidere bør institutionerne tilbyde et mere varieret udbud af uddannelser med afrundede, kompetencegivende bachelorforløb. Der bør være flere tilbud om korte uddannelser uden for universiteterne, og det vil i første række sige på erhvervsskolerne, som med stor succes har udviklet adskillige videregående uddannelser, som er et glimrende alternativ til de traditionelle, lange videregående uddannelser på universiteter, seminarier m.v.

De studerende bør tilbydes flere korte videregående uddannelser, som kan kvalificere dem til at imødekomme forskellige interesser, således at vi bruger uddannelseskronerne bedre, så færre bliver fejluddannet og rekrutteringen til de konkurrenceudsatte sektorer styrkes. Altså et bredere udbud. Vi må opdyrke nye markeder.

Ifølge Det Økonomiske Råd anvendes kun ca. hver tiende uddannelseskrone i dag til styrkelse af den konkurrenceudsatte sektor. Jeg refererer dette, fordi man ofte hører uddannelsespolitikken kædet sammen med hensynet til dansk erhvervsliv, konkurrenceevne, eksport osv. Man skal lige huske, at når man vander med uddannelsesvandkanden for at gavne konkurrenceevnen, er det antagelig kun en tiendedel af vanddråberne, der rammer rigtigt, fordi vi stadig væk ikke har fået omstillet uddannelsessektoren tilstrækkeligt, og her tænker jeg på den videregående uddannelsessektor.

Der er altså ingen grund til at standse den omstilling, som blev gennemført i løbet af 1980'erne. Der er grund til at videreføre den. Den har i virkeligheden kun haft forbløffende ringe virkning på arbejdskraftforsyningen i den konkurrenceudsatte sektor. Det er den lidt beklagelige sandhed, vi må se i øjnene.

Jeg må derfor sige, at der stadig forestår en stor opgave med at opdyrke nye markeder og

med at udvikle nye uddannelses tilbud, således at den konkurrenceudsatte sektor på lige fod med hjemmemarkedssektoren, pengesektoren og den offentlige sektor også kan få glæde af disse mange penge, der bruges til videregående uddannelser.

Der er en tendens til, at man har skruet kraverne op på de områder, hvor man ikke selv har skullet betale for øgede krav, mens den konkurrenceudsatte sektor, som alle taler om, har været sparsommelig, både når det gælder uddannelse og forskning, og også når det gælder forskerstuderende. Det bør vi have ændret, i hvert fald hvis der skal være mening i at drøfte uddannelsespolitik i sammenhæng med landets konkurrenceevne, produktion og eksport.

Åben uddannelse bør efter regeringens mening gøres til et reelt alternativ for studerende, der vil læse på deltid, eller som har behov for mere individuelt at tilrettelægge deres uddannelse. Åben uddannelse bør efterhånden blive et meget vigtigt tilskud til det standardiserede system af videregående uddannelser. Åben uddannelse når ud i krogene og giver tilbud til mennesker, der hidtil har været afskåret fra at skaffe sig formel kompetence.

Det er endvidere vigtigt, at institutionerne overtager et øget ansvar for kun at optage dem, de finder kvalificerede, og dem, som de mener de har ressourcer til at give en kvalificeret undervisning. Det er institutionerne, som må tage ansvaret for det. Det er dem, som skal fastholde kvalitet, relevans og internationalt niveau, og et af midlerne er at stille krav ved optagelsen, relevante krav.

Der er intet, regeringen hellere ser, end at institutionerne overtager hele opgaven med at finde ud af, hvem der skal optages. Vi vil gerne, som man gør i andre lande, vikle staten ud af det spørgsmål, og vi håber, at vi kan få institutioner, som man kan have tillid til selv vil stille kvalitetskrav ved optagelsen.

Endvidere må institutionerne naturligvis sørge for, at ressourcerne bruges således, at man får den størst mulige kvalitet. Det indebærer, at der skal ses med kritiske øjne på de ansattes tidsforbrug. Der har været undersøgelser af tidsforbruget rundt omkring. Disse undersøgelser har været bemærkelsesværdige og har med rette vakt betydelig opsigt. Der er måske brug for en generel undersøgelse af forhold omkring forberedelsesnormer, som er et

[Undervisnings- og forskningsministeren]

fascinerende område, hvor man virkelig ser, hvad der sker, når folk er arbejdsgivere for sig selv.

Også spørgsmålet om lærerkræfters bijob ude i byen kan være relevant. Jeg vil dog mene, at det, man skal stille krav om, er, at man lægger en fuld arbejdsindsats på institutionen, ikke at man nødvendigvis opgiver jobbet ude i byen, for disse job ude i byen kan i virkeligheden have en gavnlig tilbagevirkning både på den pågældendes undervisning, på den pågældendes forskning og måske endda på hele miljøet. Så vi skal ikke have færre job ude i byen. Men er der nogle, der har så travlt ude i byen, at de ikke helt kan passe deres job på institutionen, må der være en ledelse, som siger: Nu må du på halvtid, eller nu må du på totdjedelstid, for så skal de kroner, vi ikke får valuta for, overføres til andre, som kan levere undervisning og forskning for pengene. Det er sådan, jeg mener den sag skal ordnes.

Jeg vil i øvrigt gøre opmærksom på, at sådan er det i dag; det er enhver ledelses soleklare pligt – måske også lidt sure pligt – at gøre nøjagtig det. Men her har vi jo ét af mange eksempler på, at ledelse ikke er den stærke side på de videregående uddannelsessteder i dag; men det skal vi drøfte i et andet forum. Man kan bare ikke have en kvalitetsdebat i Folketinget uden også at tage dette med.

Den øgede og bevidste decentralisering, som regeringen ønsker, betyder naturligvis ikke, at minister og ministerium helt smider tøjlerne. Vi skal selvfølgelig bidrage til kvaliteten, f.eks. ved at styrke censorinstitutionen og ved at oprette et uafhængigt evalueringscenter, som skal bidrage med kvalitetsvurderinger og også med oplysning om resultatet af kvalitetsvurderingerne. Dette evalueringscenter skal sikre dialogen mellem institutionerne, aftagerne og den nationale og internationale sagskundskab på området. Den nævnte fysiskevaluering er et godt eksempel på, at der var god brug for løbende at tage temperaturen på udvalgte fagområder for at sikre kvalitet og fagligt niveau.

For nylig kom Det Naturvidenskabelige Uddannelsesråds lille grønne pjeces om kvalitetsvurdering. Den vil jeg anbefale til læsning. Her ser man virkelig, hvordan et ministerium og et uddannelsesråd kan bidrage til kvalitet på en overordentlig overbevisende og professionel måde.

Der bør gives mere frihed til de lokale niveauer til gengæld for, at ministeriet en gang imellem udpeger et hold sagkyndige til at kigge institutionerne i kortene. Hvis en institution ikke lever op til samfundets krav om kvalitet, må den ansvarlige undervisningsminister have mulighed for at reducere studenteroptaget eller i grelle tilfælde helt fratage en institution retten til at udbyde en bestemt uddannelse. For også når det gælder penge, der gives til videregående uddannelser, er der tale om betroede talenter, penge, der gives ud, og som rummer en forpligtelse til at give samfundet optimal valuta for pengene.

De studerende stiller også i stigende grad krav om mere undervisning og bedre undervisning. Det er vigtigt, at de i særlig grelle tilfælde har mulighed for at flytte efter kvaliteten, det vil sige flytte mellem institutter og flytte mellem institutioner; på den måde skal de have mulighed for at stemme med fødderne.

Det er også meget vigtigt, at de kan tage dele af deres uddannelse eller hele uddannelsen i udlandet. De skal kunne bevæge sig efter kvalitet og på den måde være med til at fremme dialogen om de danske uddannelsers stærke og svage sider. Vi skal leve op til internationale standarder, og efterhånden som de mange udvekslingsstuderende kommer hjem, er det vigtigt at lytte til de signaler, vi får om, hvor vi har stærke sider, og hvor vi har svage sider.

De studerende selv skal naturligvis også evalueres, og de bliver nødt til at acceptere, at de kun får SU, hvis de passer deres studier. Efter regeringens mening bør der i forbindelse med en eventuelt øget optagelse være studieegnethedsprøver efter ét år, så man også på den måde sikrer kvaliteten.

Sidst, men ikke mindst, må der være bæredygtig, ansvarlig ledelse på universiteter og højere læreanstalter. Styrelsesloven må ændres. Det er afgørende for, at institutionerne er i stand til at træffe de nødvendige beslutninger og bære deres ansvar for omstilling, prioritering og alt det andet, jeg har nævnt. Det må og skal være institutionerne, der sætter alle disse kvalitetskrav i værk, udmønter alle de gode viljer til øget kvalitet i praksis. Det skal ikke ske på kommando; vi skal have ændret incitamentstrukturen, sådan at institutionerne selv tilgodeser alle disse hensyn.

[Undervisnings- og forskningsministeren]

Regeringen vil lægge en samlet pakke frem, sådan som det er blevet mig pålagt at gøre, inden den 1. april. Vi er nødt til at se spørgsmålet om flere pladser i sammenhæng med spørgsmålet om øget kvalitet. Derfor hilser jeg debatten i dag velkommen, men jeg beder så mindeligt om, at vi ikke drager konklusioner i dag.

*Forhandling***Rahbæk Møller (SF):**

Jeg takker ministeren for svaret, selv om jeg er nødt til at sige, at jeg egentlig ikke finder så meget at takke for i svaret. Der er elementer, som vi er enige i, men som helhed vil den medicin, som ministeren doserer, ikke løse problemerne.

Jeg hører ikke til de politikere, der vil reducere enhver politisk debat til et spørgsmål om penge, men her er der ingen vej udenom. Regeringen har i mange år behandlet institutionerne som bonden i eventyret, der ville vænne sin hest af med at spise og derfor satte rationen lidt ned hver dag. Som bekendt døde hesten desværre dagen før den skulle til at leve og arbejde helt uden foder. Det samme er ved at ske med de videregående uddannelser. I begyndelsen skete der det samme som med hesten: Der forsvandt lidt fedt hist og her, men ligesom for hesten er der ikke uendelige fedtdepoter at tære på, og man er for længst i gang med egentlige og dybtgående forringelser.

Det har gjort det værre, at regeringen bruger antallet af beståede eksamener som grundlag for kommende års bevillinger. Det sker nu, at institutter ser sig nødsaget til at reducere eksamenskravene for at undgå for drastiske nedskæringer. Betaler man for discount, så får man discount. Derfor må nedskæringerne stoppes.

Jeg vil gerne præcisere, at for undervisningens vedkommende skal bevillingerne pr. aktiv studerende mindst fastholdes på det nuværende niveau. Det vil sige, at de læreanstalter, der i de kommende år skal have flere studerende for at fjerne pukkelen af uddannelsessøgende, skal have bevillinger, så de kan klare opgaven uden yderligere niveauforringelser.

Samtidig skal bevillingssystemet lægges om til flere aftaler om de økonomiske rammer, så institutionerne får mulighed for at planlægge. Det er et af de få punkter, hvor vi kan være

enige med ministeren i hans betragtninger. Bevillingsro er en nødvendig forudsætning for at stoppe kvalitetsfaldet, men der er meget andet, der kan og bør gøres, især hvis vi skal være så ambitiøse, at vi ikke alene taler om at standse kvalitetsfaldet, men direkte vil øge kvaliteten.

Det er nødvendigt at styrke universiteternes ledelser. Det er nu to år siden, at Folketinget vedtog en dagsorden stillet af SF om at gøre dette. Endnu har ministeren ikke handlet, fordi han ikke har kunnet få tilslutning til sine ideer om helt at fjerne medarbejderindflydelsen. Det er interessant, at vi får flere og flere meldinger om, at vi nu må gennemføre en ny styrelseslov, men vel at mærke uden at bryde med det kollegiale system. F.eks. kan jeg nævne, at rektor for Odense Universitet i et meget personligt indlæg i søndags-Politiken har advaret imod tankerne om oplyst enevælde som løsning på universiteternes problemer. Samtidig gentog han de ønsker, som først vi, men efterhånden stort set alle har fremsat, om en styrelseslov med klarere ansvarsplacering og klarere ledelsesstruktur.

Jeg vil ikke gå nærmere ind på dette emne, da forhandlingerne jo stadig væk foregår, på tredje år, men jeg vil dog nævne et enkelt centralt resultat af ledelsernes svækkelse både inddefra og udefra. Det har inden for nogle fag i mange år været skik, at nogle lærere brugte mere tid på at tjene penge ude i byen end på at passe deres egentlige arbejde. Der er desværre en tendens til, at dette fænomen breder sig. Hvis en lærer passer sine timer og producerer en artikel en gang imellem, er der reelt intet, der hindrer ham i at have yderligere et job eller to. Det er ikke muligt at opgøre omfanget af dette fænomen. Langt de fleste universitetslærere bruger deres kræfter på at passe deres undervisning og forskning, men det gælder med dette som med andre nedbrydninger af samfundsmoralen, at når vi når en vis grænse, er det selvforstærkende; så er man idiot, hvis man ikke sikrer sig indtægter ved siden af. Derfor må der gribes ind i tide.

Naturligvis skal universitetslærere kunne levere arbejde både til den private sektor og til andre dele af den offentlige sektor, men når det overstiger en bagatelgrænse, må det enten foregå efter reglerne for indtægtsdækket virksomhed, eller også må de pågældende gå på deltid. Jeg har intet imod, at nogle af erhvervs-

[Rahbæk Møller]

livets flittige deltagere i bestyrelsesarbejde smykker sig med en professorstitel, men jeg har noget imod, at de får heltidsløn for deltidsarbejde, mens andre går på dagpenge. Der ligger her en uudnyttet ressource på universiteterne. Den kan bruges til at sikre nogle af de yngre – og efterhånden også ganske mange halvgamle – talenter job. Vi må ikke glemme, at mange års mangel på stillinger har medført, at der nogle steder er en større talentmasse i de løse job end i de faste stillinger.

Vi kan ikke tale om kvalitet i undervisningen uden at tale pædagogik. Universiteterne har en kedelig tradition for ikke at interessere sig for lærernes pædagogiske kvalifikationer. Her er der noget at rette op på. Det er også et led i kvalitetssikringen løbende at evaluere undervisningen. Så langt den vigtigste er den interne evaluering, hvor de studerende vurderer kvaliteten af den undervisning, de får. Denne evaluering giver studienævn og institutbestyrere et redskab til at følge udviklingen og gribe ind, når det er nødvendigt.

Eksterne evalueringer har ikke den virkning, men er et selvfølgelig led i samfundets overvågning af, hvordan de afsatte ressourcer bruges. Man må sige, at hvis de bruges, som ministeren bruger fysikevalueringen i dag, så gør de mere skade end gavn. Dansk fysik fik simpelt hen en strålende evaluering. Det konstateres, at dens artikler er verdens mest citerede. Det påpeges også, at denne kvalitet trues af forældelse på grund af mangel på stillinger. Der er kun få studerende, siger ministeren, og derfor skal de karnøfles. Hvor mange studerende har Risø og Danmarks Miljøundersøgelser egentlig? Med ministerens holdning er det jo livsfarligt for forskningsområdet at være placeret på et universitet.

Jeg vil slutte med at sige nogle ord om bachelorreformen. Ministeren har fået oppositionens støtte til reformen, selv om ministeren ofte har gjort det vanskeligt at støtte ham ved sin ubændige trang til at sætte nye skodder op. Derfor vil jeg gerne præcisere, at der ikke skal indføres nye adgangsbegrænsninger. Derimod skulle vi gerne nå frem til, at der bliver undervist på et højere niveau på kandidatstudiet end på bachelorstudiet og på et endnu højere niveau på Ph.D.-studiet. Det er et nødvendigt led i universiteternes omstilling til på én gang at være masseuddannelsesinstitutioner og sikre eliteuddannelser.

Imidlertid er det ejendommeligt, at ministeren har undladt at gennemføre bachelorreformen, hvor den ville tjene til at styrke en mellem-lang uddannelse, selv om både institutionerne og aftagerne ønsker det. Jeg kan f.eks. nævne korrespondentstudiet, hvor der er skrigende behov for det kvalitetsløft, som bachelorgraden ville medføre.

Afslutningsvis skal jeg på vegne af Socialistisk Folkeparti, Socialdemokratiet og Det Radikale Venstre fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Folketinget opfordrer regeringen til at sikre kvaliteten af de videregående uddannelser, herunder

- sikre mindst uændrede bevillinger pr. aktiv studerende til de videregående uddannelser og mindst uændrede bevillinger til forskningen,
- styrke ledelserne på de videregående uddannelsesinstitutioner og herunder sætte dem i stand til at sikre, at alle ansatte lægger hovedparten af deres arbejdsindsats på institutionerne eller efter reglerne om indtægtsdækket virksomhed,
- arbejde for styrket evaluering af uddannelsernes kvalitet, både ved at opmuntre til intern evaluering og ved regelmæssige internationale evalueringer,
- fremme pædagogisk uddannelse af lærerne og fremme, at pædagogiske kvalifikationer indgår ved lønmæssige eller stillingsmæssige avancementer,
- sikre, at egnede studenter ikke afskæres fra at påbegynde en uddannelse,
- gennemføre omlægningen af de videregående uddannelser med indførelse af tregradssystemet, hvor det er muligt, og herunder gennemføre bachelorreformen på de erhvervsproglige fakulteter.

Folketinget går herefter over til næste sag på dagsordenen.«

(Dagsordensforslag nr. D 36).

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår nu i de videre drøftelser.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

[Undervisnings- og forskningsministeren]

Det siger sig selv, at regeringen ikke kan stemme for en sådan dagsorden, alene af den grund, at den på forhånd afgør sager, hvorom der skal forhandles i perioden efter den 1. april, der jo er den frist, som det samme flertal har givet mig til at komme med et oplæg om netop disse spørgsmål.

Dertil kommer, at der allerede i morgen skal være forhandlinger i Finansministeriet mellem alle partier om bl.a. disse spørgsmål, som jo indgår i den meget omtalte aktiveringsplan. Regeringen finder det højest ejendommeligt, at vi på forhånd i dag skal skrive resultaterne af disse forhandlinger på meget centrale områder, der også vedrører økonomi, men det må Folketingets flertal jo selv om.

Når jeg bad om ordet, var det såmænd bare for at stille hr. Rahbæk Møller det meget enkle spørgsmål: Vil hr. Rahbæk Møller følge anbefalingerne i fysikudredningen? Hr. Rahbæk Møller ville belære mig om, hvad der står i fysikudredningen, men jeg synes, vi skal lade være med at skændes om det, for vi kan jo selv læse den, så lad os nøjes med konklusionen i fysikudredningen. Vil SF støtte anbefalingerne i fysikudredningens konklusion, ja eller nej? Jeg kan straks sige, hvad regeringen vil: Vi vil følge anbefalingerne. Vil SF også? For så skidt med alle præmisserne, når bare vi er enige om konklusionen.

(Kort bemærkning).

Rahbæk Møller (SF):

Om det første, om de forhandlinger, der pågår, vil jeg gøre opmærksom på, at der intet står i dagsordenen om, hvordan det praktisk skal ske, at adgangsbeholdningen ophæves; det skal der netop forhandles om; men der er tilkendegivet et ønske om, at enhver kvalificeret studerende kan få en uddannelsesplads. Det ønske er udtrykt for længe siden, det er ikke ukendt for ministeren. Desuden er det udtrykt – og det er nyt, men det er væsentligt – at der ikke skal være tale om discountuddannelser.

Hvad angår det andet spørgsmål, om fysikvalueringen, er jeg i modsætning til ministeren mere interesseret i præmisserne end i konklusionerne, for det er i præmisserne, at det centrale ligger. Jeg synes, det er en god evaluering af fysik, der er kommet. Jeg er også i det store og hele enig i konklusionerne, og jeg håber, at

de i det store og hele bliver ført ud i livet, for jeg synes, at præmisserne taler for det. Det er jo ikke i første omgang vores bord, men Københavns Universitets og især DTH's, og så har ministeren fået pålagt at sørge for, at der sker noget med generationsproblemet. Jeg går ud fra, at Københavns Universitet løser sit, at DTH løser sit, og at ministeren løser sit, men hvis det skulle lande på Folketingets bord, vil jeg da meget gerne gå ind i en drøftelse om, hvordan vi løser de resterende problemer.

Helle Degn (S):

SF har rejst debatten i Folketinget på et tidspunkt, hvor vi er midt i forhandlingerne om fri adgang til de videregående uddannelser og styrelseslovforhandlingerne. Socialdemokratiet ser frem til, at de giver gode resultater.

Jeg er nødt til at sige til ministeren, at Socialdemokratiet ikke definerer de almindelige bevillinger til de videregående uddannelser som hørende under aktiveringsforhandlingerne. Aktiveringsforhandlingerne er ekstraordinære foranstaltninger, som ekstraordinært sættes i værk.

Men så vil jeg vende tilbage til debatten på baggrund af SF's forespørgsel. Der er jo udsendt et nødråb fra de videregående uddannelsesinstitutioner og fra aftagerne, både de studerende og virksomhederne, et nødråb om, at kvaliteten daler. Og det gør den jo helt naturligt, når der ingen sammenhæng er mellem antallet af studerende, der lukkes ind, og bevillingernes størrelse. Det er denne manglende sammenhæng, som regeringen først af alle har ansvaret for. Hovedløse slankekur giver ar og grimme rynker.

Socialdemokratiet er enig i behovet for omstilling og fornyelse af den offentlige sektor, herunder også uddannelsessektoren, men det skal ske med omtanke, sådan at kvaliteten sikres. Sammenhængen mellem effektivisering og kvalitetsfald er ikke en naturlov, men i den givne situation konsekvensen af den af regeringen førte økonomiske politik.

Undervisningsministeren bærer hovedansvaret for, at omstillingen ikke er gennemført i en dialog med institutionerne, men via dekretter, hyrdebrev, bekendtgørelser, og hvad ved jeg. Ministeren påstår, at vi får mere for hver uddannelseskroner nu, end vi gjorde i 1980'erne, men spørgsmålet er: Får vi mere, og hvad mere er det, vi får?

[Helle Degn]

Jeg mener, det er en forkert påstand. Nok er der kommet flere studerende ind, hvilket positionen jo har kæmpet for fra år til år, men jeg tror, at man skal spørge brugerne, om man dermed også får mere for pengene. Vi kan jo bare se, hvordan man på Institut for Psykologi i Århus har problemer, og også fra aftagerne både herhjemme og ude i verden får vi det klare svar, at det får vi bestemt ikke.

Det skal medgives, at kvalitetsfremme er et svært projekt. Ministeren gør sig skyldig i flere fejltagelser. Han påstår, at regeringens politik f.eks. medfører den kvalitet, at flere gennemfører. Det skulle være et resultat af regeringens indsats, men det er en forkert slutning. Også her sikrede oppositionen mod ministerens vilje en SU-reform, der vel nok er det skrappeste styringsmiddel, som de studerende møder i deres uddannelsesforløb.

Påstand nummer to er spørgsmålet om bevillingernes størrelse. Størrelsen af bevillingerne til de videregående uddannelser sikrer langtfra kvalitetsudvikling, men de forringelser, vi har været vidne til igennem 1980'erne, har ført til det resultat, at alle nu erkender, at kvaliteten er dalet drastisk. Ministeren har også her ansvaret.

Ministeren nævner fysik, og vores ordfører, hr. Frank Jensen, vil senere komme med en kommentar på det område.

Hvordan sikres kvaliteten så? Ja, regeringen har nu forhåbentlig lært, at den blokpolitik, som man har ført, ikke hjalp. Det var ikke oplæg til dialog, hverken mellem Folketingets partier eller i uddannelsessektoren.

Vores bud er først og fremmest – og det har det været i lang tid – planlægningsro for institutionerne. Finansieringen skal på plads ikke blot år for år, så man har et halvt år til at planlægge og reorganisere, hvorefter der kommer nye beslutninger fra Folketinget. Det er ikke oppositionens, men regeringens ansvar at sikre planlægningsro på uddannelsesinstitutionerne, og derfor har et flertal bestående af SF og Det Radikale Venstre og Socialdemokratiet også krævet en plan fremlagt af ministeren inden udgangen af denne måned. Vi kan simpelt hen ikke leve med det længere.

Adgangsbegrænsingen skal væk, så alle kvalificerede sikres en chance for at uddanne sig videre. Undervisningsministeren spurgte forleden, da vi deltog i en radioudsendelse, hvem

de kvalificerede så er. Derfor skal han også have svar: Det er naturligvis dem, som har bestået en adgangsgivende eksamen.

I den plan, som Socialdemokratiet opererer med, og som vi gerne lader indgå i de forhandlinger, der skal foregå, peger vi også på, at vi er klar til minimumskarakterer i enkelte fag inden for nogle hovedområder. Men først og fremmest vurderer den studerende selv meget nøje sine egne evner og sine muligheder for at følge med, bl.a. gennem de faglige vurderinger, der finder sted løbende igennem et uddannelsesforløb.

Institutionerne skal ikke til at lave skjulte adgangsprøver, f.eks. stopprøver. Konsekvensen af det vil blot være at udsætte optagelsen, altså udsætte pinen et år. De faglige vurderinger, som allerede ligger i uddannelsesforløbene i dag, er udmærkede signaler til de unge om hvorvidt de kan følge med og fuldføre deres uddannelse, og SU er også et ganske glimrende styringsmiddel.

Vi vil også pege på, at hvis man skal sikre kvaliteten i de videregående uddannelser, må lærernes pædagogiske kvalifikationer styrkes; der må sættes ind her.

Vi vil endvidere gerne pege på, at der må laves tydeligere afstignings- og påstigningsmuligheder i uddannelsessystemet. Fleksibiliteten i det videregående uddannelsessystem skal udvikles og udbygges. Det har ministeren ikke haft meget held med at få etableret, men vi synes, at der snart burde komme noget ud af det, og det vil jeg gerne efterlyse.

Jeg er enig med hr. Rahbæk Møller i, at bachelorarbejdet godt nok er begyndt, men kun er halvt fuldendt; overbygningsmulighederne er ikke etableret. Vi er enige med ministeren i bachelorbegrebet, at man skal have afstigningsmuligheden, men vi er ikke enige i, at ministeren ønsker at bruge det som en sorteringsmekanisme. Vi ønsker, at der skal være en afstignings- og påstigningsmulighed, det vil sige, at der skal etableres overbygningsmuligheder, men de er ikke sikret sådan, at der er den fleksibilitet i systemet, som Folketinget nu gang på gang har opfordret ministeren til at få udarbejdet muligheder for.

Ud over budgetro sikres kvaliteten også ved, at man på landsplan og ikke blot på institutionsplan enes om de faglige krav, som kan sikre kvaliteten inden for en given uddannelse,

[Helle Degn]

men ministeren vil alene med de frie markedskræfter sikre kvaliteten. Det tror vi ikke at markedskræfterne alene kan klare; institution vil blot blive spillet ud mod institution, og dermed er kvalitetsniveauet ikke på forhånd sikret.

Vi har den opfattelse, at evalueringsarbejdet, som ministeren også var inde på, skal sættes i gang. Heller ikke her er vi færdige med at diskutere, hvordan det bedst sker i Danmark. Vi har i de drøftelser, vi har haft indtil nu, fået en oversigt over, hvordan andre europæiske landes evalueringsmekanismer er indrettet, men i oversigten manglede Tyskland, og det hollandske system var beskrevet ganske kort. Jeg vil påpege, at Socialdemokratiet finder, at de processer og metoder, man anvender i disse to lande, skal indgå i de drøftelser, vi senere skal have.

Processen omkring evaluering skal ikke foregå fra Frederiksholms Kanal i København, men, som også hr. Rahbæk Møller var inde på, som en del af selve undervisningsprocessen på institutionerne.

Jeg vil slutte med at sige, at vi skal have udformet en ny styrelseslov med en styrket ledelse i en dialog med det kollegiale demokrati, sådan at beslutninger truffet på vore videregående uddannelsesinstitutioner er bæredygtige. Vi ser frem til, at de forhandlinger, vi nu i 1½-2 år har ført om en ny styrelseslov, snart munder ud i et bæredygtigt resultat med bred politisk opbakning.

Jeg vil slutte med at sige, at Socialdemokratiet kan tilslutte sig den af hr. Rahbæk Møller – og af os selv – foreslåede dagsorden. Den trækker linjerne op uden at slå søm i.

Eva Møller (KF):

Ingen kan vel være uenig i, at vi skal sikre kvaliteten i de højere uddannelser, ligesom vi i øvrigt skal sikre kvalitet i alt, hvad vi foretager os, men det garanterer jo ikke, at der er nogen nemme løsninger på problemet. Det illustreres vel også af, at vi igennem de sidste mange år har forhandlet for at sikre kvaliteten på området.

For at kunne finde en løsning kunne jeg forestille mig at det for det første fordres, at vi kunne enes om en definition af, hvad kvalitet er, for det andet, at vi kunne finde ud af, hvordan den overhovedet måles, for det tredje, at vi

kunne finde metoder, som sikrede denne kvalitet, og for det fjerde, at vi var i stand til at gennemføre en række costbenefitanalyser, som kunne fortælle os, hvilke metoder der var de bedste. Men det vanskeligste tror jeg er at opnå politisk enighed om en eller flere af løsningerne, og når det sidste er det vanskeligste, er det vel, fordi ideologierne skiller os, når vi skal vælge mellem løsningsmodellerne.

Hvis vi i enighed skulle fastlægge et kvalitetsniveau, ville de fleste af os vel kunne enes om, at det vil være umådelig vanskeligt at lægge et absolut niveau for kvalitet, måske endda umuligt, men vi kan vel enes om, at vi skal være mindst på niveau med de lande, vi normalt sammenligner Danmark med.

Når vi som den anden del af det skulle finde ud af at måle, hvad kvalitet er, måtte vi vel niveau for niveau sikre, at danske studerende og forskere nåede mindst samme resultat stump for stump, som man nåede i udlandet, at lige så stor en procentdel af de danske unge fik en videregående uddannelse med lige så gode resultater på sammenlignelige niveauer, lige så mange doktorer, lige så mange nobelpristagere osv. Det ville jo være en forholdsvis simpel sag at tælle det, hvis vi blot kunne finde de sammenlignelige niveauer.

Med hensyn til, hvilke metoder der kunne sikre kvaliteten, vil jeg gerne understrege, at for Det Konservative Folkeparti er det ikke – i hvert fald ikke alene – et spørgsmål om penge. Penge alene giver ikke nødvendigvis en god kvalitet. Det handler også om talent, om lyst til at udføre arbejdet, om den nødvendige arbejdsmoral, arbejdsdisciplin, om arbejdsforhold og om at kunne skabe miljøer af passende størrelse og ikke at få atomiseret enhver form for uddannelse, hvilket vi i en årrække havde en tendens til.

Det handler sikkert også om evaluering, såvel intern som ekstern evaluering. Jeg kunne også forestille mig, at spørgsmålet om et eliteuddannelsessystem og om sortering og udskillelse kunne være medvirkende, men jeg tror, det er et af de felter, hvor vi aldrig ville opnå politisk enighed. Endelig kunne man også tænke sig, at en styrket ledelse var en af de ting, der skulle til for at sikre kvaliteten. På alle disse felter skulle vi finde ud af, hvad der virkede bedst, hvad der gav den bedste kvalitet i relation til, hvad det kostede økonomisk.

[Eva Møller]

Og sluttelig er der så det problem, som vi nu har forsøgt at løse i i hvert fald 1½ år: Hvad kan vi rent politisk enes om?

Når jeg startede med at sige, at penge alene gjorde det ikke, er det for Det Konservative Folkeparti vigtigt at gøre sig klart, at Danmarks økonomi er god, jeg kan vel næsten tillade mig at sige formidabelt god. Efter 10 års borgerlig ledelse i dette land er vi blandt de lande inden for OECD, inden for EF osv., som har den suverænt bedste økonomi, men vi stiller også store krav til vores offentlige sektor. Både Folketinget og befolkningen ønsker et godt miljø, sundhed for alle, social sikkerhed, nye arbejdspladser og uddannelse; der må stort set ikke skæres ned på nogen af delene, men på den anden side må skatterne heller ikke sættes i vejret. Det er vistnok en uløselig opgave, så det handler altså om at prioritere og om at enes, og selv om vi stort set ikke skærer ned, skal der omstruktureres og omprioriteres for at skabe plads til alt det nye, som vi gerne vil.

Vi har tvunget af en politisk nødvendighed fordoblet antallet af uddannelsespladser inden for de sidste år. Jeg er ikke sikker på, at det nødvendigvis har gavnet kvaliteten af de videregående uddannelser, men det har i hvert fald helt klart flyttet en række ressourcer fra den sidste del af uddannelsen til begyndelsen af uddannelsen, og det er så et af de politiske valg, der er foretaget, og som vi må leve med.

Fremover er det også nødvendigt at være ressourcebevidst. Jeg tror, at hvis det skal kunne lade sig gøre, vil det kræve et kvalificeret modspil fra institutionerne, for sagkundskaben kan bedst udtale sig om, hvordan det, vi gør, virker, men jeg mener ikke hermed, at Folketinget kan eller skal fralægge sig ansvaret. Ansvar for rammerne er stadig væk vores, og det skal det vedblive at være, men ansvaret for, hvordan rammerne fyldes ud, kan deles med institutionerne, der har sagkundskaben og vil gøre det langt bedre.

Jeg erkender, at det på dette felt kan blive nødvendigt med flerårige rammer, også flerårige økonomiske rammer. Jeg kan være lidt bekymret for det, for jeg forudsiger, at det bliver stadig vanskeligere at sætte en finanslov sammen. Når vi får stadig flere felter, der er indgået langvarige økonomiske aftaler om, som skal holdes, bliver der stadig færre dele, som vi kan

omstrukturere og omprioritere, når finansloven skal i hus. Men det kan blive nødvendigt, så når de kommende finanslove skal bringes på plads, må vi erkende, at vi har skabt nogle større eller i hvert fald anderledes problemer.

Et kvalificeret modspil fra institutionerne mener jeg helt klart kræver styrkede ledelser på institutionerne, som har mulighed for og kompetence til at træffe også de upopulære beslutninger, dvs. ledelser, som kan sikre den bedste ressourceudnyttelse af økonomien, tiden og lærerkræfterne. Anvender vi vore lærerkræfter rigtigt? Har vi den rigtige fordeling mellem f.eks. undervisning, vejledning, øvelser, opgaveregning m.v.? Jeg ved det ikke, og svaret er næppe entydigt, men den enkelte institutions ledelse skal sikre, at det er tilfældet.

Er den enkelte lærer rigtigt placeret, rigtigt uddannet, og er vedkommende effektiv? Med effektivitet tænker jeg ikke på noget, der kan måles i centimeter eller ord, men jeg ved, at de enkelte ledere er i stand til at foretage denne effektivitetsvurdering, og det bør vi give dem muligheden for og også for at handle derefter. Når vi de internationale standarder, de internationale niveauer? Det kunne sikres gennem gæstelærere, gennem udsendelse af egne lærere og gennem evalueringer.

Vi skal også give lederne mulighed for at ændre på fagudbudet, dvs. give dem mulighed for at fjerne de svage miljøer, som nogle måske vil kalde de uproduktive miljøer. Jeg kan anvende ordet, men jeg vil dog gerne helt klart sige, at for Det Konservative Folkeparti kan hverken humaniora eller grundforskning på noget tidspunkt være uproduktive miljøer. Selv om vi ikke i dag umiddelbart kan se nytten af det, ved vi, at det på lang sigt er nødvendigt, hvis Danmark skal bevares som den kultur, vi ønsker.

Institutionerne skal efter vor mening også have lov, ret og pligt til at fastsætte de adgangskrav, som sikrer, at kun kvalificerede studerende optages. De skal endvidere have muligheden for løbende igennem studiet at evaluere undervisningsudbyttet for de studerende og derved sikre, at de stadig er studieaktive og studieegnede. Der skal altså år for år stilles krav til de studerende, for at de kan få lov til at fortsætte, herunder også om, at man har nået passende niveauer for at gå videre til såvel en bacheloruddannelse som en Ph.D.-uddannel-

[Eva Møller]

se. Jeg vil i denne sammenhæng nævne, at det for Det Konservative Folkeparti er væsentligt, at vi fortsætter udbygningen med denne tredeling af uddannelserne, men også, at vi nu som tidligere ønsker, at hver enkelt del skal have sin egen selvstændigt afsluttede og afrundede identitet.

Det vil kræves af os som politikere, at vi er rede til at sikre kvaliteten, bl.a. gennem en styrkelse af censorkorpset – ikke nødvendigvis med eksterne censorer på hver eneste lille prøve, men på passende mange af dem – at vi sikrer internationale evalueringer af helheder og af dele deraf og international deltagelse i bedømmelsesudvalg, samt at vi er med til at sikre de nødvendige midler hertil. Kvalitet i uddannelserne er til glæde for Danmark som helhed, men også for de studerende, og de skal derfor naturligvis også gennem deres indflydelse på tilrettelæggelsen af studierne have mulighed for at stille kvalitetskrav.

Det Konservative Folkeparti deltager gerne fremover i debatten om at sikre den højest mulige kvalitet i vore uddannelser.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Jeg synes, det var et flot indlæg, fru Eva Møller holdt, og i hvert fald som sædvanlig et indlæg, der hævdede kvaliteten herinde.

Der er en enkelt ting, jeg gerne vil spørge om. Fru Eva Møller sagde tidligt i sit indlæg, at kapaciteten på de videregående uddannelser var blevet fordoblet inden for en bestemt årrække, jeg tror, det var fra 1980 til 1989. I hvert fald var der sket en voldsom udvidelse af studiekapaciteten, og fru Eva Møller mente, at der var tegn på, at det var gået ud over kvaliteten. Det er muligt, at det er rigtigt, men så forstår jeg ikke, at fru Eva Møller umiddelbart derefter sagde, at det desværre kan blive nødvendigt med flerårige rammer for kapaciteten på de videregående uddannelser, for fraværet af de flerårige rammer kan netop have været grunden til, at udvidelserne er gået ud over kvaliteten. Jeg synes, at fru Eva Møller i stedet skulle vende det om og sige: Hvis vi skal udvide kapaciteten, skal det være planlagt, velgennemtænkt og i en bestemt takt, så systemerne og institutionerne ved, hvordan de skal indrettes efter den forøgede kapacitet.

Fru Eva Møller brugte meget tidligt i sit indlæg også begrebet talent. Vi skal udnytte den talentmasse, vi har, og derfor er jeg glad for, at fru Eva Møller lagde op til, at vi skal undgå talentspild ved at optage kvalificerede på uddannelserne og sørge for, at de i løbet af studieforløbet også får mulighed for at vurdere, hvor langt deres talent rækker. Mit spørgsmål er altså, om det ikke kunne være en fordel med de flerårige rammer, og om man ikke i stedet for blot at se det som en spændetrøje kunne se det som en mulighed for at planlægge langsigtet.

(Kort bemærkning).

Eva Møller (KF):

Der er meget få ting i denne verden, der er enten sorte eller hvide. Naturligvis kan der være fordele ved flerårige rammer, men min bekymring, som jeg forsøgte at udtrykke helt klart, hvilket jeg kan forstå ikke ganske lykkedes, er, at det vil gøre det umådelig meget mere vanskeligt at forhandle om en finanslov. Hvis vi på stadig flere områder sætter flerårige rammer ind, bliver finanslovene også flerårige, og det tror jeg ikke er så forfærdelig nemt at leve med, men jeg står ved, at jeg har sagt, at vi i den nuværende situation også er villige til at se på flerårige rammer for de videregående uddannelser, selv om vi er vidende om, at vi ved at løse det problem skaber et andet.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Det er blot en ganske kort replik til fru Eva Møller, for jeg kan ikke forstå, hvordan regeringen med sindsro og oprejst pande kan gå ind i flerårige aftaler vedrørende forsvaret, DSB og radiolicensen, når man ikke kan gå ind for det vedrørende de videregående uddannelser.

(Kort bemærkning).

Eva Møller (KF):

Vi har gjort det på de felter, hvor den politiske situation har gjort det nødvendigt, og vi anerkender nu også, som jeg har sagt to gange, at det er nødvendigt på dette område, men vi finder stadig væk, at det finanslovmæssigt vil give nogle bindinger, som vil gøre det utrolig vanskeligt at komme igennem med en finans-

[Eva Møller]

lov, og det ønsker den konservative folketingsgruppe allerede i dag at pege på, for at det ikke skal have været usagt, når finanslovforhandlingerne går i gang.

Hanne Severinsen (V):

Ingen kan være mere interesseret end regeringen i en diskussion om, hvordan vi sikrer kvalitet på de videregående uddannelser, og jeg var da glad for, at hr. Rahbæk Møller startede med at konstatere, at det ikke bare drejer sig om penge, men jeg synes nu nok, at hans indlæg bar noget præg af, at det alligevel var det med pengene, der var det vigtigste. Det var noget med flere bevillinger og flere uddannelsespladser, men sikrer det nødvendigvis kvalitet? Det er noget af det, man må diskutere, for vi taler også om finanslove, som vi gerne skulle finde penge til, og derfor kan vi ikke uden videre ukritisk løse alle problemerne ved flere bevillinger til området.

Jeg synes selv, at det ville være spændende, hvis vi kunne nå frem til flerårige aftaler om optagelseskapacitet og økonomiske rammer, men som fru Eva Møller var inde på, kræver det en medvirken fra de ansvarlige partier, som er med til at sikre finanslovene. Jeg ved ikke, om SF vil, men det er sådan set en forudsætning for, at man kan få sådanne flerårige aftaler, og det vil også være en forudsætning for, at institutionerne får større mulighed for råderum, for så skal de have ledelsesformer, som rent faktisk også giver dem det råderum og den mulighed for at disponere, hvilket de i dag ikke er særlig gode til; i hvert tilfælde ser vi meget ofte, at tingene tager tid, og at nødvendige beslutninger ikke kan tages. Sidst så vi med fysikrapporten, hvor svært det er at komme igennem med fornuftige tiltag på grund af styrelsesloven. Så jeg vil da godt høre, om denne dagsorden er udtryk for, at SF nu skal til at være et ansvarligt parti, som har bastet sig sammen med de to andre partier om at prøve at få det gennemført, for der kræves nogle penge til det og derfor nogle finanslovforhandlinger.

Jeg forstod også på hr. Rahbæk Møller, at det var et ønske, og det glæder mig, og der skulle heller ikke slås søm i, forstod jeg på Socialdemokratiet. Det er sådan en blanding af på den ene side selvfølgeligheder, som vi alle sammen kan skrive under på, og på den anden

side noget, der måske nok forudskikker forhandlinger, som vi havde regnet med, at vi kunne komme i gang med. Samtidig er det altså også nødvendigt, at der rent faktisk kan skaffes flere bevillinger til disse flerårige rammer, og at vi får flere uddannelsespladser.

Jeg synes nok, at det, man siger om, at ledelsen skal sikre, at de ansatte skal lægge hovedparten af deres arbejdsindsats på uddannelsesinstitutionerne, er for firkantet, men selvfølgelig kan man da gå ind i forhandlinger.

Vi synes, at det er helt fint, at man skal have en styrket evaluering af uddannelsernes kvalitet, og vi vil meget gerne være med til at fremme pædagogisk uddannelse af lærere. Det er noget af det, som mange elever taler om kunne være nødvendigt.

Dagsordenens pind 5, hvorefter man skal sikre, at egnede studenter ikke afskæres fra at påbegynde en uddannelse, blev jeg lidt bekymret over, da jeg hørte fru Helle Degn fortælle, at alle, der har en adgangsgivende eksamen, var egnede. Jeg synes nok, at det kan blive lidt uoverskueligt, hvis man virkelig ikke kan stille kvalitetskrav. Jeg fornemmede nu også lidt, at hr. Rahbæk Møller var inde på, at det ikke var sådan, at bare man havde en eller anden eksamen, skulle man kunne komme ind på en hvilken som helst uddannelse, men det vil jeg godt have bekræftet.

Efter dagsordenens pind 6 vil man sikre bachelorreformen på de erhvervsproglige fakulteter, men man siger ikke noget om, hvordan man har tænkt sig det. Hvilke uoverskuelige konsekvenser vil det ikke føre til, hvis man går fra bacheloruddannelsen og videre ud i systemet, når man ikke vil have, at der skal stilles kvalifikationskrav?

Jeg synes, det er en underlig blanding af selvfølgeligheder og noget ikke helt gennemtænkt eller i hvert tilfælde noget, der skal forhandles om i forbindelse med en finanslov, og vi vil også undlade at stemme, for det giver ikke nogen særlig mening at stemme for dagsordenen.

Konsekvensen af hele vores diskussion om, at vi nu vil have mere kvalitet for pengene – for jeg går trods alt ud fra, at de, der har fremsat dagsordensforslaget, også mener, at det ikke bare er et spørgsmål om flere penge, men også om at få mere for pengene – er, at vi også må i gang med debatten om styrelsesloven, men jeg

[Hanne Severinsen]

synes, det er meget forkert af hr. Rahbæk Møller at begynde at tale om oplyst enevælde. Er det virkelig oplyst enevælde at foreslå, at en folkevalgt får mulighed for at disponere? Han bliver jo ikke genvalgt, hvis det, han gør, er fuldstændig i uoverensstemmelse med demokratiet. Det må da være en god demokratisk regel, at der er en folkevalgt, der styrer, men hvis man forhindrer ham i at styre i det daglige ved, at alle skal være enige hver eneste dag om alverdens ting, kan der ikke disponeres og skæres igennem.

Jeg tror også, det er vigtigt, at vi ser på, hvordan andre lande klarer deres evalueringsproblemer, for evaluering har i høj grad også med kvalitet at gøre. Hvordan sikrer vi, at det, vi foretager os, kan få international standard? En gang imellem er det en god idé, at vi får folk udefra til at vurdere, men det er også en vældig god idé, at de studerende selv bliver en slags evaluere, som i og med, at de kan skifte til et andet land og kan tage dele af deres studium på et andet universitet får mulighed for selv at se, hvor der er kvalitet. Så ideen med, at eleverne får friere mulighed for at skifte, også fra det danske til det internationale miljø, vil i sig selv medvirke til en evaluering, for mange af de unge mennesker er særdeles kvalitetsbevidste og ønsker at få en ordentlig uddannelse.

Jeg vil slutte med at håbe, at denne dagsorden netop kan fortolkes – hvilket hr. Rahbæk Møller også var inde på – som noget, man ønsker, men som man bliver nødt til at forhandle om, for i sig selv synes jeg ikke, at den giver så meget mening.

(Kort bemærkning).

Rahbæk Møller (SF):

Fru Hanne Severinsen stillede en række spørgsmål, som jeg bliver nødt til at svare på, bl.a. om finanslovforhandlingerne. SF agter at gå ind i forhandlinger om finansloven, men om vi kan blive enige, afhænger selvfølgelig ligesom i alle andre forhandlinger af indholdet.

Hvad angår styringsloven, vil jeg gøre opmærksom på, at det var SF, der for 2 år siden tog initiativ til en forespørgselsdebat og til en dagsorden, der pålagde ministeren at løse dette problem, og det er ministerens ansvar, at han 2 år efter endnu ikke har kunnet løse det.

Hvad angår udtrykket oplyst enevælde, er det et citat fra Carl Th. Pedersen, der er rektor

for Odense Universitet, og det gjorde jeg også tydeligt opmærksom på i mit indlæg.

Med hensyn til, om enhver bør kunne komme ind, vil jeg sige, at det ikke er ukendt, at der er nogle institutioner, der stiller særlige krav; f.eks. forlanger DTH bestemte karakterer i matematik og fysik. Hvis andre institutioner har lignende ønsker, må de også gøre det, men det, som ministeren lagde op til, at alle nu skulle have 8 eller 9 for at komme ind, går vi imod. Hvis man har en adgangsgivende eksamen, kan man komme ind, medmindre der på det konkrete studium er helt specielle forhold og derfor stilles krav om en bestemt karakter.

Endelig er der det ønske, som fru Hanne Severinsen hæftede sig meget ved. Jeg vil gøre opmærksom på, at et ønske eller en opfordring fra et flertal i Folketinget, der er udtrykt i en dagsorden, selvfølgelig er bindende for regeringen. Der er så tale om en dagsordensvedtagelse og ikke bare om et eller andet filosofisk, abstrakt ønske.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg skal bestemt ikke svare for fru Hanne Severinsen, men der var et enkelt punkt, som nu blev nævnt for anden gang, og som jeg godt ville sige noget om. Det er rektor Carl Th. Pedersen, som igen blev citeret for bemærkningen om oplyst enevælde. Jeg gør opmærksom på, at det ikke var regeringens forslag, han kommenterede, men referatet af et eller andet forslag i Berlingske Tidende, hvilket han udtrykkeligt sagde.

Rektor Ove Nathan sagde noget lignende for en uges tid siden, og jeg skulle hilse fra Ove Nathan og oplyse, at han heller ikke kommenterede regeringens forslag.

Det var netop, fordi der kom disse mærkelige udtalelser, at jeg havde lyst til at offentliggøre forslaget, så alle kunne se, at det ikke passede, og det er derfor, at jeg også ved denne lejlighed gerne vil understrege, at det ikke er regeringens forslag, Carl Th. Pedersen har kommenteret, ligesom det ikke var regeringens forslag, Ove Nathan kommenterede.

(Kort bemærkning).

Hanne Severinsen (V):

Det er da meget rigtigt, at hr. Rahbæk Møller i sin tid var initiativtager til en dagsorden,

[Hanne Severinsen]

men det er der ikke kommet meget ud af, fordi netop hr. Rahbæk Møller og andre overhovedet ikke har villet forhandle om det udspil, som regeringen er kommet med. Vi kunne selvfølgelig have fremsat det i Folketinget, og så kunne det have fået det samme forløb som de tre andre gange, vi har fremsat forslag til en styrelseslov, men det synes vi ikke er nogen god idé. Vi ville meget gerne have, at vi fik et forlig, men det lader til, at det er svært, og nu får vi at se, hvordan det kommer til at gå.

Med hensyn til adgangskrav vil jeg gerne sige, at det er lidt uoverskueligt, hvis man siger, at det er et spørgsmål om en adgangsgivende eksamen. Jeg hørte godt bisætningen om, at man i visse tilfælde kunne overveje yderligere krav, men det vil være ret mange, man derved sætter i gang med alverdens uddannelser, hvis man ikke på en eller anden måde stiller nogle kvalitetskrav. Under alle omstændigheder må der stilles kvalitetskrav under studiet, og derfor kan jeg ikke forstå, hvorfor det er så forfærdeligt at stille kvalitetskrav, når man er kommet igennem bacheloruddannelsen.

(Kort bemærkning).

Helle Degn (S):

Min bemærkning skulle måske have været inde lidt før, men den er til fru Hanne Severinsen, hvis indlæg ikke handlede meget om, hvad Venstres bud i den aktuelle situation var, men mere om den dagsorden, som vi andre har skrevet. Jeg synes, det er vigtigt at sige på Socialdemokratiets vegne, at vi nu længe har ventet på det tidspunkt, hvor vi kunne forlade grønt-høsteriet og sikre et kendt økonomisk planlægningsgrundlag over en længere årrække. Nu nærmer tiden sig, hvor jeg tror det er klogt og muligt at træffe en sådan beslutning. Den skal ikke forstyrres yderligere af alt for mange kommentarer. Jeg vil blot på vores vegne glæde mig over, at vi nærmer os det tidspunkt, hvor vi kan få et planlægningsmæssigt grundlag for institutionerne på mere end et finans- og budgetår. Vi kan sige, at dagsordenen signalerer rammerne, inden for hvilke de videre forhandlinger skal foregå, og jeg tror, det er udmærket, at Folketinget ved denne lejlighed også lige får slået de søm i.

(Kort bemærkning).

Rahbæk Møller (SF):

Jeg går ligesom ministeren ud fra, at det ikke direkte er regeringens forslag, som de to nævnte rektorer kommenterede, for det kender de vel ikke, når det ikke er offentliggjort, men de har blandet sig i den almindelige offentlige debat.

Når jeg hæftede mig specielt ved Odense-rektorens artikel i Politiken, er det, fordi den ligger i en utrolig god fortlængelse af det møde, som Forskningsudvalget havde med rektorerne, og hvor de præciserede, at de ønskede en ny styrelseslov med alle de ting, vi er enige om, men med bevarelse af det kollegiale princip. Det er det, som ministeren vil fravige, og det er derfor, at forhandlingerne ikke har ført til noget. Vi er gået til alle forhandlingerne, for vi ønsker en klarere styrelseslov, og vi kommer også en gang til.

Fru Hanne Severinsen sagde, at vi ikke ville tillade kvalitetskrav ved overgangen fra bachelor- til kandidatniveau, og vi har for lang tid siden sagt, at vi ønsker et højere niveau på kandidatuddannelserne og på basisuddannelserne. Hvis institutionerne ud fra faglige ønsker vil stille bestemte kvalitetskrav ved overgangen, har vi intet at indvende, det kan tværtimod være godt, men vi har noget at indvende imod, at ministeren presser dem til at lægge en bestemt dimensionering ind, og det vil vi ikke være med til.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg synes, vi har haft sådan nogle gode, korte ordvekslinger, så nu prøver jeg en gang til. Er det sådan, at det, som jeg kan blive enig med rektor Carl Th. Pedersen om, kan jeg også blive enig med SF om?

(Kort bemærkning).

Hanne Severinsen (V):

Det er næsten synd, at vi nu skal vente i spænding i flere minutter på at høre svaret, men jeg vil bare sige til fru Helle Degn, at når jeg ikke holdt en lang tale om, hvad Venstre ville, var det, fordi undervisningsministeren faktisk holdt en udmærket tale om det; så jeg ville ikke gentage alle de udmærkede ting, han er kommet med, men derimod kommentere det, som man var ved at gennemføre. I øvrigt

[Hanne Severinsen]

vil jeg spændt afvente hr. Rahbæk Møllers svar på spørgsmålet.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Jeg bliver blot nødt til at gentage den bemærkning, som hr. Rahbæk Møller gjorde før. Fru Hanne Severinsen sagde, at flertallet ikke havde ønsket, at der blev stillet kvalitative krav ved overgang fra bachelor- til kandidatuddannelse. Det er ikke rigtigt. Vi har sagt præcist, at kvalitative krav er helt i orden, men de skal være forudkendte, så de studerende ved, hvad de har at rette sig efter, og så institutionerne kan planlægge deres eksaminer og evalueringer på fornuftig vis. Kvalitative krav er helt i orden, og det er det, det hele drejer sig om.

(Kort bemærkning).

Rahbæk Møller (SF):

Så får jeg endelig lejlighed til at svare på ministerens spørgsmål; det skal være kort, og det er nej! SF vil selvfølgelig ikke deponere sin forhandlingsret hos nogen som helst, heller ikke hos en så agtet person som rektor Carl Th. Pedersen.

(Kort bemærkning).

Hanne Severinsen (V):

Til fru Elisabeth Arnold: Der er bare det ved det, at hvis man vil lave flerårige rammer, bliver man nødt til på en eller anden måde at være klar over, hvad det vil dreje sig om, når man kommer videre. Det hænger ikke rigtigt sammen, at man på den ene side vil have flerårige rammer, og at institutionerne på forhånd skal kunne disponere osv., men at de så altså alligevel ikke må gøre det, når det kommer til stykket.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Alle disse forudsætninger kender undervisningsministeren udmærket i forvejen. Vi venter også spændt og med store forventninger på, hvilke udspil undervisningsministeren kommer med, og så skal vi nok hjælpe med at løse problemerne.

Kim Behnke (FP):

Den forespørgsel, der er rejst i dag, drejer sig om kvaliteten af vore videregående uddannelser, og det dagsordenforslag, der nu er fremsat, vidner i hvert fald om, at mindst tre af Folketingets partier er langt mere optaget af at føre partipolitik end af at interessere sig for, hvad der rent faktisk foregår på vore videregående uddannelser.

Vi har hæftet os meget ved det efter vores mening ganske glimrende indlæg, som undervisnings- og forskningsministeren startede debatten med. Umiddelbart virkede det, som om undervisnings- og forskningsministeren nærmest var bange for, at der skulle blive folketingsvalg en af de nærmeste dage. Ministerens mange og lange referencer til alt, hvad der er sket siden 1982, mindede sådan om en afskedstale, men det håber jeg ikke er tilfældet.

Noget andet, vi også hæftede os ved, var spørgsmålet om, hvor mange ekstra der er blevet optaget på videregående uddannelser siden 1982. Ministerens beretning om, at der stort set er sket en fordobling, føler vi er en utvetydig erkendelse af, at de synspunkter, vi har gjort gældende igennem mange år, nemlig at der sagtens kunne spares på de videregående uddannelser, har vi fået ret i, for når det kan lade sig gøre at uddanne dobbelt så mange inden for stort set de samme rammer, må udgangspunktet have været, at rammerne har været alt for vide. Det kan godt være, der er sket nogle effektiviseringer og en masse andre ting, men det kunne man lige så godt have gjort for mange år siden.

Sagt på en anden måde har vi altså haft ret i, at ressourceforbruget på de videregående uddannelser har været alt for stort, og det mener vi i øvrigt fortsat det er. Vi mener også, at der uddannes alt for mange på de videregående uddannelser, og at der stadig væk er en tendens til, at man uddanner folk på de forkerte områder. Nu ved jeg godt, at vi netop ikke skal tale om styrelsesloven i dag, men jeg kan alligevel ikke lade være med at gøre den bemærkning, at stod det til os – det kommer det nok ikke til at gøre – skulle den måde, man leder landets videregående uddannelser på, i langt højere grad være baseret på, hvem der egentlig var kunder til kandidaterne fra de videregående uddannelser, så det i meget høj grad blev kundestyret. Den tendens, der er til, at det er henholdsvis elever og teknisk-administrativt

[Kim Behnke]

personale osv., der skal afgøre tingene, er vi store modstandere af. Vi vil langt hellere have, at det er aftagerne af de uddannede kandidater, som bestemmer, hvad man skal lære på de videregående uddannelser. Formålet med det er ikke at genere nogen, det er tværtimod at fremme, at kommunikationen mellem aftager og producent bliver så kort som overhovedet muligt.

Der er en tendens til, når man anvender begrebet brugerne af de videregående uddannelser, at det er meget fikseret mod de studerende, hvilke behov de har, og hvilke ønsker de har. I virkeligheden er deres behov og deres ønsker underordnet, i hvert fald så længe der er tale om, at det er den offentlige sektor, skatteyderne, der betaler for det, der foregår på de videregående uddannelser. I det øjeblik man erkender, at vi som skatteydere og som offentlig sektor har nogle krav at stille, må man også erkende, at det krav, der kan være tale om, er at lære mest muligt så hurtigt som muligt.

Det har også været diskuteret i dag netop med hensyn til kvaliteten, hvor fejlen opstår, når det, som undervisnings- og forskningsministeren kan berette, er nødvendigt at bruge en del af starten på en videregående uddannelse til at få niveauet højet. Jamen det er allerede i folkeskolen, den er gal, fordi man igennem de sidste tyve år har haft det slogan, at når man ikke kunne gøre alle lige kloge, kunne vi da i hvert fald gøre alle lige dumme, og så længe det stadig væk er så fremherskende, at man ikke må få lov til at lære noget, at man ikke sørger for på ganske kort tid at få sikret, at folk har tilegnet sig redskabsfagene, sørger for, at de er på plads, når eleverne påbegynder f.eks. en gymnasieuddannelse, en handelsskoleuddannelse eller andet. Det er de ikke i dag. Det er et hængeparti, der bliver slæbt hele vejen med op igennem uddannelsessystemet, og så spilder man tid på de videregående uddannelser til at få samlet op.

Vi har igennem mange år været meget optaget af at kunne få indført ikke bare stopprøver – stopprøver er i sig selv udmærkede og ikke et ondt ord om dem – men også optagelsesprøver. Det skal være sådan, at man har sikret sig, allerede inden studieåret startede, at de studerende, der optages på en bestemt uddannelse, er studieegnede. Jeg er ikke bange for at bruge et ord som studieegnede. Vi synes, at den må-

de, f.eks. Journalisthøjskolen tackler den opgave på, er ganske glimrende, og det kunne sagtens indføres på alle videregående uddannelser, således at det antal studerende, der så bliver optaget, er nogle, der allerede i form af en prøve har prækvalificeret sig til at gå der. Derefter er der stopprøver, der sørger for at sikre, at alle følger med osv. Alene dette ville medføre en ganske betragtelig højnelse af kvaliteten af vore uddannelser.

Så kan man selvfølgelig sige: Jamen hvis nu der er nogle, der for egne midler vil tage en eller anden uddannelse, skal de så ikke have lov til det? Jo gerne, men så længe vi taler om den del af de videregående uddannelser, som er skatteyderfinansieret, må vi som skatteydernes repræsentanter stille nogle ekstremt strenge krav til, hvem der bliver uddannet. En af ordførerne talte om, at vi skulle se at få nogle flere nobelpristagere. Jamen hvis vi nogen sinde skal have en Niels Bohr og andre nobelpristagere, kræver det, at vi har et uddannelsessystem, der gør det muligt, og det er det efter vores mening ikke med det nuværende uddannelsessystem.

Hvad angår den del af uddannelsessystemet, der tager sig af forskningen, har vi været meget optaget af de fremragende erfaringer, man har gjort i USA med hensyn til finansieringen af meget af den forskning, der foregår på de videregående uddannelser. I stedet for at have det stive, dybt konservative system, man har i øjeblikket, skulle man i langt højere grad interessere sig for sådan noget som royaltikontrakter og andre spændende ordninger, der kan bidrage til også at give den enkelte forsker et personligt økonomisk incitament til at gøre en ekstra indsats, samtidig med at den institution, hvor vedkommende udfører sit arbejde, også får en bid af kagen. Det er velgennemprøvet i USA, og derfor er der såmænd ingen grund til at være betænkelig ved at indføre et sådant system i Danmark.

Men problemet har igennem mange år været, at mange på de videregående uddannelser har opfattet sig som værende i opposition til det marked, det erhvervsliv, de siden hen måske skulle have ansættelse i, og det er jo en fejl, for hvis der ikke var et erhvervsliv til at sikre et nationalprodukt, var der ingen universiteter, ingen lærere, ingen studerende. Derfor skal man ikke opfatte det private erhvervsliv som

[Kim Bøhnke]

værende i opposition til de videregående uddannelser. Tværtimod skal det opfattes som det sted, hvor man senere skal have sit virke.

Vi har selvfølgelig også gjort os nogle overvejelser om, hvad man her og nu kan gøre for at få kvaliteten højnet på de videregående uddannelser, og ud over det, der allerede er nævnt, er vi da ikke bange for at sige, at vi gerne vil være med til at fremme den råderet, den bestemmelsesret, der skal være på den enkelte uddannelsesinstitution. Vi er nemlig ikke som fru Helle Degn bange for, at der kommer konkurrence f.eks. mellem universiteterne, mellem fakulteter. Hurra for konkurrence, for hvis man kender de økonomiske rammer, hvis man ved, at der overføres et vist beløb fra undervisningsministerens konto til universitetet, når der tilmeldes en jurastuderende, så gælder det jo om at sørge for at have et godt ry, sørge for, at der er mange beståede eksamener, sørge for, at kvaliteten er høj, så man sørger for, at f.eks. den kvote jurastuderende, der skal optages, søger derhen, hvor kvaliteten er højest, fordi man derved får flest mulig gange kroner i kassen og dermed har mulighed for at forbedre og udbygge den pågældende uddannelsesinstitution.

Vi skal bare være klar over, at konsekvensen af et sådant markedsstyret system også er, at man skal tage den meget vigtige del af markedet med ind, at man kan gå konkurs. Der skal ikke være et automatisk sikkerhedsnet, som samler op for dem, der fejler. Der skal være den mulighed, at en uddannelsesinstitution eller et fakultet må erkende, at de har fejlet, og derfor simpelt hen bliver udkonkurreret af markedet.

Det har tit indgået i diskussionen om de videregående uddannelser i Danmark, at det spiller en væsentlig rolle, om man studerer i Århus, i København, i Odense eller i Ålborg, men det er i bund og grund noget pjat. Danmark er geografisk ikke større, end at det er betydningsløst, om man går det ene eller det andet sted. Derfor vil jeg henstille til undervisnings- og forskningsministeren, at han eksperimenterer med at indføre de markedsstyringsprincipper i de videregående uddannelser, som jeg ved han har gjort sig overvejelser om i forbindelse med mange mellemuddannelser – et initiativ, som ministeren skal have al mulig ros for. Der er også behov for det inden for de

videregående uddannelser, og det fremmer kvaliteten, som jo er det, vi har til debat i dag.

Jeg skal til slut sige, at vi bestemt ikke støtter intentionerne i den røde dagsorden, der er fremsat i dag, hvilket også fremgår af mit indlæg.

Jette Pors (CD):

CD har ligesom så mange andre herinde den opfattelse, at al uddannelse skal have et kvalitetsniveau, der er så højt som vel muligt, og vi erkender, at kvalitet koster penge. Det eneste råstof, Danmark har, er den dygtighed, vi kan præstere og eksportere af. Og hvis kvalitetsniveauet falder, får det ubehagelige konsekvenser, som kan være nok så svære at rette op på, fordi det faktisk allerede er for sent, når det først kan erkendes. Reparation tager tid og vil i den sidste ende koste alt for dyrt i forhold til, hvad man skulle have investeret i at forebygge i tide.

Kortsigtede besparelser kan vi i givne situationer ikke blive fri for, men vedvarende automatiske nedskæringer støder på et tidspunkt sammen med ønsket om kvalitet i uddannelserne. Og når universiteter og andre højere uddannelsesinstitutioner slår alarm, gør det indtryk. Nøgleordene i advarslerne, som vi hører dem, er dels for mange studerende, dels for få penge og pladsmangel.

For så vidt angår pengene, tales der om ren udsultning. Af sparehensyn genbesættes ledige stillinger ikke, og samtidig flyttes de studerende fra den fagligt vigtige holdundervisning til noget, der ligner gammeldags auditorieundervisning. Det virker ikke befordrende på hverken indlæring eller motivation og dermed på kvaliteten af de studerendes arbejde.

For underviserne betyder det selvfølgelig tilsvarende en negativ påvirkning. Enhver, der har prøvet at undervise, har ikke svært ved at forestille sig det. Det kan ikke undgå at give frustrationer, når der bliver flere og flere studerende om at dele den inspiration og opmærksomhed, der bliver færre om at give. Det må berøre kvaliteten i undervisningen, og det rammer samtidig den forskning, som alle herinde og ude i organisationer og virksomheder anser for at være en af grundpillerne i samfundets videre udvikling.

Jeg vil her gerne gøre opmærksom på, at billedet ikke er helt sort i sort. Det så vi i finans-

[Jette Pors]

lovaftalen for 1992, hvor parterne var enige om at tilbageføre 110 mio. kr. af produktivitetskravet til uddannelsesområdet. De videregående uddannelser fik 14 mio. kr. mere til de tre særlig nødlidende områder, og 39 mio. kr. gik til ligelig fordeling mellem de videregående institutioner, hvor rektorer bedømmer, hvordan pengene bedst kan anvendes til kvalitetsforbedring i undervisningen. Tallene har vi lige fået oplyst i et svar til Uddannelsesudvalget. Men selv om man kan være glad for denne tilbageføring på de 110 mio. kr., er det jo i sig selv et tegn på, at tingene strammer til.

I en opgørelse fra OECD kan det ses, at Danmark totalt set ligger højt, hvad angår offentlige udgifter til uddannelse, sammenlignet med en række andre europæiske lande. Det er et faktum, vi har lov til at glæde os over, men man må samtidig spørge om, hvad der så er galt, når der slås alarm.

Undervisningsministeren har i en kommentar til OECD-opgørelsen kraftigt kritiseret folkeskolen ved at pege på, at der bruges alt for mange ressourcer her i forhold til det øvrige uddannelsessystem. Danmark bruger ca. 60 pct. af ressourcerne til folkeskoleniveauet, og det er en meget stor andel i den internationale sammenligning, mens de videregående uddannelser tegner sig for under 20 pct.

Man kan så spørge, om vi danskere er for flotte med vores folkeskole. Det synes vi generelt ikke i CD – også her har vi sandelig behov for kvalitet – men de senere år med faldende børnetal har ikke manifesteret sig i tilsvarende fald i udgifterne. Ingen af os ønsker at svække kvalitetskravene, heller ikke i folkeskolen, og ude i kommunerne nærmer man sig borgerkrigslignende tilstande, hvis nogen ytrer ønske om at nedlægge en skole, som faktisk ikke længere er rigtig bæredygtig som enhed.

Men for CD begynder der altså at tegne sig et billede af, at de bremser, der i årevis har været lagt på udgiftsudviklingen for de højere uddannelser, ikke kan fortsætte i det uendelige. Vi ved udmærket, at det ikke lader sig gøre at skaffe store nye merbevillinger, men bare det at holde udgiftsniveauet i ro koster jo desværre penge.

Derfor mener vi også, at al tale om at give fri adgang til de videregående uddannelser er urealistisk. Universiteterne ville simpelt hen kollapse, og direktør Knud Larsen fra Undervis-

ningsministeriets forskningsafdeling har direkte advaret imod det i en artikel i Berlingske Tidende fra den 19. februar.

Hans begrundelse var de beskæftigelsesproblemer, der ville opstå, fordi der er en uforholdsmæssig stor interesse for de videregående studier. Man burde måske i stedet gøre de erhvervsfaglige uddannelser mere attraktive. På samme måde advarer Dansk Arbejdsgiverforening om, at landet slet ikke har brug for så mange med en videregående uddannelse.

Det handler altså ikke kun om flere penge. Problemerne hænger også sammen med strukturerne i uddannelsessystemet. Her må jeg også nævne styrelsesloven uden dog at komme meget nærmere ind på den, men jeg vil gerne give den meldning, at CD i høj grad bakker ministeren op i at tage en kamp om styrelsesloven, og jeg henviser i øvrigt til, hvad vi sagde om dette emne under reddegørelsesdebatten i november måned.

Endvidere er der problemet med hensyn til den ineffektive studie- og erhvervsvejledning, der ikke i tilstrækkelig grad gør de unge i stand til at træffe et valg. Større effektivitet på det område ville kunne medvirke til at begrænse antallet af frafald og studieskift. Begge dele er i dag årsag til dårlig udnyttelse af kapaciteten og er en unødvendig belastning af de unge både økonomisk og psykologisk.

Jakob Lange har offentligt fremført hård kritik af studie- og erhvervsvejledningen, og han står, så vidt jeg ved, ikke alene med sin kritik. Jeg synes ærlig talt, vi må se problemet nærmere efter i sømmene, så vi ikke kaster gode penge efter noget, der fungerer dårligt.

I CD har vi et stærkt ønske om kvalitet, men vi ved også, hvad der sker, når finanslovforslaget for næste år ligger på bordet. Derfor går vi heller ikke videre i dag end til at opfordre til at undgå de bevidstløse nedskæringer og satse på, at der vises mod til at tænke anderledes for at få rettet op, før det er for sent. Vi er nødt til at se med stor alvor på de advarsler, der er fremkommet, og som jeg nu har prøvet at skitsere.

Jeg skal til sidst sige, at vi vil undlade at stemme til den foreliggende dagsorden. Den skjuler nogle kolossale udgifter, som vi ikke vil binde os til i dag.

Elisabeth Arnold (RV):

[Ellsabeth Arnold]

SF har rejst forespørgslen i dag, og det skal SF sådan set ikke have utak for. I lighed med flere andre ordførere kunne vi da godt have ønsket os, at forespørgslen havde ligget enten et godt stykke tidligere eller et godt stykke senere, fordi der som bekendt er parallelle forløb, både om styrelseslov, om adgangsregulering, om flerårige rammeaftaler og om aktive-ring. Men ligesom de fleste andre, herunder også ministeren, hilser vi da debatten velkommen, for debatten om kvalitet bør aldrig nogen sinde afsluttes. Vi bør have den mindst én gang om året, og den bør holdes levende også ved debatter som denne.

Den dagsorden, vi er medforslagsstillere til, gentager, som vi ser det, nogle principielle synspunkter, som vi har sagt det før; den trækker nogle linjer op uden at spærre for videre forhandlinger, som vi naturligvis ønsker skal fortsætte.

Dagsordenen illustrerer desuden det, som fru Eva Møller meget tydeligt sagde i sit indlæg, nemlig at der ikke er nogen nemme løsninger. For egen regning kan jeg sige, at der sikkert er flere delløsninger end dem, der er nævnt i dagsordenen. Der er næppe heller nogen af de løsninger, der er beskrevet i dagsordenen, som kan stå alene. Det er kort sagt et spektrum af forskellige løsningsmuligheder, vi skal benytte os af, hvis vi skal bevare og sikre kvaliteten på længere sigt for de videregående uddannelser.

At sikre kvaliteten må, som vi ser det, være en afvejning af tre faktorer: ambitionerne – det ambitionsniveau, vi har – den indsats, der bliver gjort, og de resultater, der opnås.

Hvad angår ambitionerne, kan jeg ikke lade være med at gribe tilbage i ministerens svarta-le, hvor han beskrev slankekur. Det er jo som regel sådan, at når man starter på en slankekur, har man en ambition om at tabe så og så mange kilo eller at komme ned på eller i nærheden af et niveau, hvor man synes man bør være for at have det godt, for at være rigtig sund, som ministeren sagde. Det er mit indtryk, at regeringen gennem årene har haft en årlig ambition om en reduktion på et vist niveau, men hvor slutmålet har været ukendt – muligvis har været højt nede på ingenting. Og jeg synes, det har været lidt problematisk, at man ikke har kunnet fornemme, hvor grænsen lå.

En af ministerens kolleger, som jeg skal undlade at nævne ved navn, har engang sagt, at der ikke var én offentlig organisation, som ikke til hver en tid kunne spare mindst 10 pct. af dens omkostninger. Det mener jeg er en fantastisk farlig betragtning. Der har uden tvivl været noget overflødig fedt, som kunne skæres af i denne sektor i begyndelsen af 1980'erne, men det er så sandelig også blevet skåret fra. Vel næppe andre offentlige sektorer har kunnet klare denne kombination af årlige rammebesparelser med årlige udvidelser af pligterne. Jeg synes, det er fantastisk flot klareret af den videregående uddannelsessektor, at den har kunnet præstere en produktivitetstigning på 20 pct., uden at det er gået voldsomt ud over kvaliteten, og det er min bedømmelse, at det ikke er det. Det er flot klareret, men jeg kunne godt tænke mig, at ambitionerne fra regeringens side havde været lidt klarere, så man kunne sige: Når man har nået det og det niveau, stopper vi; så har vi nået den ønskede adræthed, så er vores formkurve i top, så kan vi starte på en ny omgang, og så kan vi sætte nye rekorder og klare præstationerne betydelig bedre. Ambitionerne burde altså være klarere.

Regeringen havde i begyndelsen af 1980'erne, mener jeg det var, en ambition om at fordoble forskningsbevillingerne inden for en vis årrække. Det mener jeg ikke er nået, men det vil jeg da også gerne lige høre ministerens bemærkning til, hvis ministeren har talle-ne på sig.

Dernæst går vi over til indsatsen. Der har jo været brugt mange kræfter på at skaffe ekstra uddannelsespladser og på at diskutere optagelseskriterier, diskutere kvote 2, kvote 1 osv., og alt sammen går det på den udmærkede afvejning af at undgå såvel ressourcspild som talentspild.

Det, der bekymrer os i Det Radikale Venstre, når vi ser på de årlige og halvårige optagelsescirkusser, er, at vi formentlig har et stort talentspild. Der er mennesker, der ikke kommer ind på den uddannelse, de gerne vil, og tager til takke med en anden, som de nødigere vil. Det betyder, at motivationen ikke er så god. Det betyder, at den studerendes ønske om at få en bestemt uddannelse ikke rigtig passer til det tilbud, der er.

Talentspildet synes jeg vi skal prøve at undgå, og det vil jeg komme lidt tilbage til senere.

[Ellsabeth Arnold]

Når vi ser på resultaterne over de senere år, må vi sige, at der er mange ting, der er rosværdige. Der er opnået gode resultater. Der er f. eks. kommet flere pladser, og jeg vil gerne sige til fru Jette Pors, som var på talerstolen for lidt siden, at jeg har svært ved at få talen om, at vi har for mange akademikere, og at vi har for mange med høje uddannelser, til at passe med, at risikoen for at blive taber, for at blive arbejdsløs i det danske samfund, er des større, jo højere uddannelse man har.

Tallene taler deres tydelige sprog: Man har mindst risiko for at blive arbejdsløs, jo højere ens uddannelse er, og derfor er det også et beskæftigelsestiltag at sørge for flere videregående uddannelser.

Der er også kommet mindre frafald, og der er kommet hurtigere gennemførelselstid. Vi tror, at SU-systemet har været en medvirkende faktor til denne udvikling. SU-systemet har haft en dobbeltvirkning. Det har disciplineret de studerende. Det har været ubehageligt for mange af de studerende, men det er et let ubehag, de har måttet bære. Det ubehag har de måttet bære. Vi har til gengæld fået en langt mere effektiv udnyttelse af uddannelsessystemet, og det tror jeg at vi alle kan være tilfredse med.

Endvidere har vi fået et større spektrum af uddannelser. Der er kommet langt flere tilbud til de unge især på de korterevarende uddannelser, men der er også hejst nogle faresignaler.

Der har været sat spørgsmål ved kvaliteten. Det er forfærdelig svært at måle kvalitet, men selvfølgelig er uafhængige evalueringer fra især internationalt hold svære at afvise, og når der kommer kritik derfra, må vi naturligvis reagere på det nationalt.

Desuden er der stadig væk et forholdsvis stort frafald især på visse studier, og det må vi også stadig væk arbejde med, men der er et enkelt problem, som ikke har været taget op tidligere i dag, men som jeg vil pege lidt på, og det er, at de mange nye uddannelser også har skabt forvirring om anvendeligheden af dem og har skabt en øget brug af dobbeltuddannelser: Man tager først en kort videregående uddannelse og går derpå videre til en lang videregående uddannelse. Det betyder, at fornemmelsen af, at vi nu har et meget større antal uddannelsespladser, bliver i virkeligheden for-

plumret lidt, fordi mange vil føle, at de ikke har nok i at tage en kortvarig uddannelse. De vil videre, og så tager de en længere oveni.

Det store udbud og den forvirrende effekt, det kan give, kan jeg illustrere med at henvise til en artikel i Arbejdsgiveren for kort tid siden, hvor man lavede en oversigt over, hvor mange nye uddannelser og kombinationsuddannelser der var skabt inden for de senere år, og hvor det var helt klart, at en stor del af dem endnu ikke havde produceret færdige kandidater. Det vil sige, at man faktisk ikke ved, hvordan disse uddannelser vil finde sig til rette på det store arbejdsmarked, om de overhovedet er noget værd, om de kan give nogen form for tryk eller nogen form for håb for dem, der gennemfører uddannelserne.

Derfor vil jeg foreslå, at man holder lidt igen med at lave nye uddannelsesstyper. Jeg tror, det er farligt at sætte mange flere ting i gang, når vi ikke ved, hvordan de nye, vi har startet, overhovedet virker.

Hvad mangler der så i kvalitetsdebatten? Bortset fra de ting, der er nævnt i dagsordenen, synes jeg, at ministerens svar gav visse håb om yderligere forbedringer.

Det uafhængige evalueringscenter synes jeg kunne være en spændende idé, og jeg vil opfordre ministeren til at fremlægge lidt mere detaljerede tanker om dette.

De stoppende studieegnethedsprøver, som jeg tror det nøjagtige ordvalg var, er vi fra radikal side absolut interesseret i at drøfte. Vi er meget indstillet på, at der skal være evaluering undervejs i studiet, som kan give den studerende en fornemmelse af, hvornår grænsen for vedkommendes talentudnyttelse nås.

Endelig er der den evindelige styrelseslov, der har været diskuteret temmelig meget i dag indtil nu. Jeg vil blot bede ministeren om én ting, og det er at lade være med at bruge begrebet bæredygtig ledelse. Stryk ordet bære og nøjes med at sige en dygtig ledelse.

Der er også visse uløste problemer, som ministeren nævnte i sin tale, som ikke er løst ved det, der bliver nævnt her, og det er for det første forskerpuklen. Jeg synes ikke, at ministeren er kommet med noget bud på, hvordan dette kan løses. Det så vi meget gerne at der kom en løsning på snart.

Hvad angår spørgsmålet om at stemme med fødderne, som de studerende blev opfordret til

[Elisabeth Arnold]

at gøre, mener jeg også, at det måske er et lidt luftigt spekulativt projekt, for når der ikke er nogen steder, man kan gå hen, vil det nok blive opfattet som et lidt tomt løfte, at man bare kan gå et andet sted hen og studere, hvor kvaliteten er højere. Hvis vi kan få opnået et eller andet om, at man kan flytte frit i større grad, end man kan nu, vil det være spændende, men som det er nu, er det faktisk ikke rigtig muligt, men lad os prøve at arbejde videre med det. Det er vi i hvert fald interesseret i.

Diskussionen fortsætter heldigvis efter i dag, og vi ser meget frem til forhandlingerne om adgangsreguleringssystemet, om de flerårige rammer og om styrelsesloven.

(Kort bemærkning).

Jette Pors (CD):

Jeg må sige til fru Elisabeth Arnold, at princippet om hellere at højtuddanne mennesker end at sende dem ud i arbejdsløshed er et argument, der i mine øren skurrer temmelig meget, og det holder ingen steder. Vi skal ikke uddanne blot for at skjule arbejdsløsheden.

Når vi taler om de videregående uddannelser, må udgangspunktet være studieegnethed. Det er jo ikke den eneste uddannelsesmulighed, der findes i dette land, og man kan altså også uddanne sig så højt, at man uddanner sig til arbejdsløshed. Jeg synes ikke, fru Elisabeth Arnolds argument holder en halv meter.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Det var heller ikke det, jeg sagde, må jeg sige til fru Jette Pors. Jeg vil gerne svare med at citere vores undervisnings- og forskningsminister, som engang på et møde, jeg overværede, sagde: »Nej, vi kan ikke afskaffe arbejdsløsheden med uddannelse, men vi kan heller ikke afskaffe arbejdsløsheden uden uddannelse.«

(Kort bemærkning).

Jette Pors (CD):

Jeg kan kun sige til fru Elisabeth Arnold, at det er ganske udmærket at komme med sådan nogle argumenter, men de hører ikke hjemme i en debat som den i dag. De hører hjemme i Arbejdsmarkedsudvalget, hvor man diskuterer arbejdsløshed.

Lysholm Christensen (KRF):

Det er oplagt på sin plads med denne debat om kvalitet i de videregående uddannelser på landets forskellige højere læreanstalter, men tidspunktet kunne måske være mere velvalgt.

For det første bør vi løbende i Folketinget være interesserede i uddannelsens kvalitet, da der næppe kan være tvivl om, at investering i uddannelse er afgørende for Danmarks fremtidsmuligheder. For det andet har vi på det seneste fra mange sider fået advarsel om, at kvaliteten i de højere uddannelser er faldende. Vi kan ikke se bort fra disse advarsler, men må tage dem alvorligt.

Det er klart, at denne problematik har med økonomi at gøre, men ikke kun med økonomi. Men lad mig nu bare begynde med økonomien. Kvalitet koster naturligvis penge, og vi er enige med regeringen i, at det har været nødvendigt med en økonomisk opstramning i hele vores uddannelsessystem de senere år, og de videregående uddannelser danner ingen undtagelse i den henseende. Men vi kan ikke blive med at skære ned i bevillingerne pr. studerende på de forskellige områder, uden at det får konsekvenser for kvaliteten. Så som forholdene er, bør man derfor for indeværende standse disse nedskæringer efter vor mening.

Men sagen drejer sig jo altså ikke om økonomi alene. Læreanstaltens svage ledelsesform er et stort problem. Der er, som det er sagt af mange andre ordførere her, behov for en ny styrelseslov, og i den forbindelse må jeg udtrykke en vis forundring over, at der ikke har været mere hjælpsomhed i disse forhandlinger – de har trods alt stået på længe. Et resultat var efterhånden ønskeligt.

Der er behov for en ny styrelseslov, så man økonomisk og administrativt og pædagogisk får mere styr på ledelsen for de enkelte uddannelser. Vi mener, at ledelsen skal styrkes og samles og synliggøres i højere grad, end tilfældet er nu.

Der bør være et personligt ansvar i den forbindelse, og det gælder både i ledelsen og nedad i systemet på alle niveauer, så nogen er personligt ansvarlig for en optimal udnyttelse af de ressourcer, man nu har fået stillet til rådighed.

I den forbindelse vil jeg gerne omtale et uheldigt eksempel på, hvordan det kan blive administreret efter de nugældende ordninger.

[Lysholm Christensen]

Et studienævn kan f.eks. fratages en lærer, som skal frikøbes til særlige forskningsopgaver eller undervisningsopgaver uden for institutionen, uden at der bliver givet fuld vikardækning. Det bør være et grundprincip, at de midler, der afsættes til undervisning, skal følge den enkelte studerende. Vi har i forbindelse med Åben Uddannelse set eksempler på, at et fakultet kan tilbageholde relativt store midler, der er indtjent i forbindelse med en bestemt uddannelse, for at bruge disse midler til andre formål. Det er stærkt kritisabelt.

Også den stadig mere intensive anvendelse af korttidsansatte lærere er et problem. Ofte sker ansættelserne af disse undervisningsassistenter for blot et enkelt semester. De administrative muligheder på uddannelserne tillader i mange tilfælde ikke, at man ansætter assistenterne for længere perioder, og dermed er mulighederne for at få de rigtige lærere stærkt forringet. I det hele taget må der gives langt bedre muligheder for at planlægge undervisningen og for at ansætte lærere, f.eks. eksterne lektorer, for en længere årrække. Og her har jeg noteret mig ministerens ord om flerårige rammeaftaler; vi er parat til at drøfte dette nærmere.

Det er mit indtryk, at man efterhånden lægger mere vægt på uddannelsesevaluering på læreanstalterne, end man har gjort det tidligere. Det arbejde skal fortsættes og styrkes, idet sådanne evalueringer er meget betydningsfulde for arbejdet med henblik på en højere kvalitet i uddannelserne. Og det gælder ikke blot den interne evaluering, men også den internationale.

Der er mange problemer knyttet til spørgsmålet om kvalitet i uddannelserne. Man kan f.eks. minde om, at det ikke er givet, at man med de nuværende optagelsesprincipper får de mest motiverede og engagerede studerende på de enkelte uddannelser. Ved at ændre på disse principper, f.eks. ved at give fri adgang kombineret med stopprøver, ville man sikkert kunne øge de studerendes samlede engagement også i spørgsmålet om kvalitet i uddannelsen.

Man kan heller ikke se bort fra, at en sund konkurrence mellem institutionerne vil øge kvaliteten i uddannelserne. Vi mærker allerede nu konkurrencen fra udlandet, og den finder vi er sund og rigtig. Det er fint, at studerende fra Danmark rejser til udlandet og får en del af deres uddannelse. Vi ville også gerne have

udenlandske studerende hertil, men det kræver jo så, at der er noget at komme efter.

På den baggrund vil jeg også minde om Kristeligt Folkepartis forslag om friuniversiteter. Der kan ikke være tvivl om, at den blotte eksistens af sådanne frie institutioner vil virke stimulerende på de offentlige institutioners arbejde med at øge kvaliteten i uddannelserne. Hertil kommer naturligvis også, at der på sådanne institutioner vil kunne fremstå nye uddannelses tilbud, som i sig selv vil kunne øge kvaliteten i det samlede danske uddannelsesudbud.

Til sidst skal jeg sige et par ord om dagsordensforslaget. Der er flere gode punkter i denne dagsorden, men principielt må jeg sige, at den for os at se er alt for omfattende og specifik til at være en dagsorden. Det er for os at se ikke forsvarligt at vedtage visse af disse punkter uden et grundigt lovforberedende arbejde. Derfor var disse punkter måske mere passende til et lovforslag eller et beslutningsforslag. Vi finder dem i hvert fald alt for omfattende til at vedtage på sådan en dagsorden.

For os at se er det også uoverskueligt, hvad de økonomiske konsekvenser af dagsordenen vil være. Betyder det f.eks., at vi får fri adgang til de videregående uddannelser, hvis vi vedtager denne dagsorden?

Jeg tror, det har været nyttigt og godt med denne debat i fuld offentlighed her i salen. Alle er jo interesseret i at styrke kvaliteten, at styrke vore uddannelsesinstitutioner, så de kan fungere optimalt. Men nu tror jeg, vi er derhenne, hvor det er ønskeligt at få gang i nogle hjælpssomme forhandlinger, og disse fortsatte forhandlinger foregår sikkert bedst omkring et bord med blødt brød. Vi finder ikke, at det er holdbart at vedtage så store beslutninger med et så snævert flertal, som denne dagsorden er udtryk for, og derfor vil vi undlade at stemme for den.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg kan tilslutte mig de sidste bemærkninger og skal ikke forlænge debatten. Jeg har jo kommenteret flere indlæg løbende og skal blot sige til fru Elisabeth Arnold, at målsætningen om, at de danske forskningsudgifter skal nå 2 pct. af bruttonationalproduktet før årtusindskiftet, antagelig vil blive nået. Vi er godt på

[Undervisnings- og forskningsministeren]

vej fra i 1980 at bruge under 1 pct. af bruttonationalproduktet til forskning til nu at bruge over 1½ pct.; jeg er sikker på, at vi når de 2 pct. inden årtusindskiftet.

Jeg kan også bekræfte fru Elisabeth Arnolds oplysning om, at uddannelse som hovedregel øger beskæftigelsesmulighederne. Men den rapport, som fru Elisabeth Arnold vistnok tænkte på, og som kom for et par uger siden, undtog omhyggeligt de akademiske uddannelser fra den regel, fordi der faktisk er adskillige akademiske uddannelser, der tilsyneladende næsten forøger arbejdsløsheden, uden at man dog kan påvise nogen nødvendig sammenhæng.

Jeg synes, vi har haft en god debat, i betragtning af at tidspunktet for debatten var usædvanlig dårligt, og i betragtning af at dagsordenen efter min mening er både utidig og overflødig. Vi har ikke talt os fra hinanden. Jeg står ved hvert ord, jeg sagde i min indledning. Jeg mener, det er regeringen, der især står for et kvalitetssynspunkt i denne debat, men det afgørende er jo, at vi ikke har ødelagt noget i dag, og at vi er beredt til at samles om det runde bord med det bløde brød, og at stemningen ikke er ødelagt på forhånd.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Nej, hr. undervisningsminister, jeg tænkte ikke på den rapport, der blev offentliggjort for et par uger siden. Jeg tænkte på et debatmøde for adskillige år siden, hvor jeg hørte ministeren udtale sig helt generelt og principielt om uddannelse som baggrund for øgede beskæftigelsesmuligheder, og jeg var fuldstændig enig med ministeren.

Den rapport, der kom fra et par uger siden, beskrev jo typisk, at videregående uddannelser er meget andet end langvarige bestemte typer af uddannelser. Der findes masser af mellemuddannelser, af kortvarige videregående uddannelser, og alle har det gode, at de øger de uddannedes beskæftigelsesmuligheder.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden (nr. D 36) af Rahbæk Møller (SF), Helle Degn (S) og Elisabeth Arnold (RV)

(se foran)

vedtoges med 62 stemmer (S, SF og RV) mod 4 (FP); 43 (KF, V, CD og KRF) stemte hverken for eller imod.

Hermed sluttede forespørgslen.

Den sidste sag på dagsordenen var:

7) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 78:

Forslag til folketingsbeslutning om stop for yderligere flygtningebestillinger i 1992.

Af Kim Behnke (FP) m.fl.

(Fremsat 18/3 92).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Socialministeren (Else Winther Andersen):

Det aktstykke, som jeg har sendt til Finansudvalget om yderligere bevilling til Dansk Flygtningehjælp, er en konsekvens af særloven om opholdstilladelse til palæstinensere fra Libanon.

Særloven er vedtaget af et flertal uden om regeringen. Regeringen gik meget stærkt imod lovforslaget, da det blev behandlet her i salen.

Vedtagelsen af særloven er efter vores opfattelse udtryk for en farlig glidebane. Efter vedtagelsen af særloven er det ikke til at vide, hvad der i fremtiden er lov og ret i sådanne sager. Vi må huske på, at sagerne i mange tilfælde har været overvejet særdeles nøje af de kompetente myndigheder ad flere omgange. Det har så i en række tilfælde ført til den afgørelse, at de betingelser for at få opholdstilladelse her i landet, som er opstillet i udlændingeloven, ikke har været opfyldt. Derfor mener regeringen, det er forkert, at Folketinget, uden at andre omstændigheder foreligger end dem, der allerede har været gjort gældende for de kompetente myndigheder, alligevel meddeler opholdstilladelse. Dette er et særdeles vidtgående indgreb i det system, som et flertal i Folketinget selv har opbygget i den nugældende udlændingelov.

I regeringen har vi i årevis arbejdet for en folkelig debat om udlændingepolitikken. Vi ønsker en stramning af udlændingeloven. Der-